

Den næste sag på dagsordenen var:

17) Anden behandling af lovforslag nr. L 86: Forslag til lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

Af justitsministeren (Frank Jensen).

(Fremsat 3/11 99. Første behandling 24/11 99.

Betænkning 2/12 99).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling.

Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

18) Forespørgsel nr. F 5:

Forespørgsel til justitsministeren, forsvarsministeren og forskningsministeren:

»Hvad kan ministrene oplyse om den parlamentariske kontrol med ECHELON og andre aflytningssystemer i udlandet og herhjemme, herunder hvad regeringen hidtil har oplyst til Folketinget om disse forhold, og hvorledes regeringen fremover agter at styrke den parlamentariske kontrol?«

Af Keld Albrechtsen (EL), Søren Søndergaard (EL) og Frank Aaen (EL).

(Forespørgslen anmeldt 6/10 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 12/10 99).

Begrundelse

Keld Albrechtsen (EL):

Det er fuldstændig korrekt, som Ekstra Bladet skriver i dag, at forsvarsministeren i går var

meget tæt på at indrømme, at vi her i Danmark faktisk aflyttes af USA.

Efterhånden er der kommet så mange oplysninger frem, rapporter fra Europa-Parlamentet, en lang række kilder overalt i pressen, som peger på, at der foregår ting her, som har indflydelse på helt centrale dele af det, som vi har regnet for noget givet, for noget selvfølgelig, noget ukrænkeligt, nemlig retten til uden indblanding fra statens side, uden indblanding og krænkelse at kunne tale sammen gennem telefonen eller kunne sende e-mail, fax, telex og andre former for moderne kommunikation.

Den ret har altid været sikret i vores grundlov, den ret har vi værnet om som et redskab for borgerne til at beskytte sig imod et overvågningssamfund – en helt grundlæggende demokratisk rettighed.

De tekniske muligheder for at bryde ind i privatlivets fred er nu kolossalt udviklet. Den amerikanske efterretningstjeneste, NSA, er endda begyndt at tage patenter på det mest avancerede udstyr, som ligefrem kan sortere automatisk i aflyttede telefonsamtaler.

De mange oplysninger om ECHELON – eller hvilket af de 200 forskellige kodenavne som amerikanerne nu råder over, som de bruger lige i øjeblikket, det ved vi ikke – viser, at vi her står over for et fundamentalt problem, som regeringen og Folketinget bliver nødt til nu at gøre noget ved.

Vi har i dag i Information set bekræftet, at amerikanerne har foretaget en omfattende aflytning. Det er dokumenteret frem til i hvert fald 1993, men det foregår sandsynligvis stadig væk og har blandt andet omfattet Greenpeaces aktiviteter her i Danmark og en lang, lang række andre ting.

Jeg håber, at ministrene ikke længere vil forsøge på at vælge den model at påstå, at de ikke kender noget som helst til den her form for aktiviteter.

Det er også kommet frem, at Frankrig og Tyskland har en tilsvarende, ganske vist noget mindre, men en tilsvarende overvågningsvirksomhed i gang og under opbygning, bl.a. med egne spionsatellitter, for at konkurrere med USA.

Jeg håber, vi kan få en åben debat, der kan bringe fremskridt på det her område, så vi kan få skabt nogle internationale regler til sikring af vores grundlovssikrede rettigheder.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Hans Hækkerup):

Lad mig indlede med endnu en gang at slå fast, at forsvaret og herunder Forsvarets Efterretningstjeneste hverken deltager i eller bidrager til det såkaldte ECHELON-samarbejde.

Jeg har ikke indsigt til at afgøre, om de øvrige oplysninger, som er fremkommet i pressen om det såkaldte ECHELON-system, er rigtige, eller i hvilket omfang de i givet fald er præcise, og jeg har derfor selv sagt heller ingen kommentarer hertil.

Jeg har på den baggrund heller ikke mulighed for at redegøre nærmere for, i hvilket omfang der eventuelt måtte være parlamentarisk kontrol med et sådant system i de lande, som i givet fald indgår i systemet.

Med hvad angår Forsvarets Efterretningstjeneste, kan jeg oplyse, at Efterretningstjenestens opgave er at indhente, bearbejde og formidle militære, politiske, økonomisk- og teknisk-videnskabelige oplysninger med henblik på at holde regeringen og forsvarrets myndigheder underrettet om forhold i udlandet, der kan påvirke danske sikkerhedsinteresser generelt. Og et vigtigt element heri er forhold af betydning for sikkerheden for de danske soldater og andre, som er udsendt i internationale opgaver.

Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsmæssige virksomhed er derfor alene rettet mod forhold i udlandet. Den efterretningsmæssige virksomhed er på grund af Forsvarets Efterretningstjenestes størrelse og kapacitet på forskellige områder afhængig af et omfattende samarbejde med andre landes efterretningstjenester. Og samarbejdet med udenlandske partnere er i sagens natur meget følsomt, og det er ikke muligt her at komme ind på de nærmere detaljer i forbindelse med samarbejdet. Det finder sted på regeringens ansvar, og jeg modtager løbende information om tjenestens samarbejdsaftaler.

Som jeg også har gjort rede for i Europaudvalget, har Forsvarets Efterretningstjeneste siden afslutningen af Anden Verdenskrig haft kapacitet til at gennemføre elektronisk efterretningsvirksomhed, herunder aflytning af kommunikation, en kapacitet, som løbende er blevet og fortsat bliver opdateret i takt med den teknologiske udvikling.

Som nævnt er Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed rettet mod forhold i udlandet, og Forsvarets Efterretningstjeneste har ikke til

opgave at aflytte kommunikation i Danmark. Der er indført nogle procedurer, der sikrer, at det ikke finder sted. Jeg kan ikke her komme nærmere ind på disse procedurer, men jeg har orienteret om dem i Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

Herudover har Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne generel indsigt i Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed, herunder det grundlag i form af direktiver m.v., som ligger til grund for virksomheden.

Sammenfattende er det min opfattelse, at Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed, herunder den elektroniske efterretningsindhentning, foregår på en betryggende måde, og at der ikke er nogen som helst trussel mod danske borgeres retssikkerhed.

Jeg kan for god ordens skyld tilføje, at også Politiets Efterretningstjenestes virksomhed som bekendt er undergivet kontrol af Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne. Og dertil kommer, at politiets og herunder naturligvis også Politiets Efterretningstjenestes indgreb i meddelelshemmeligheden som bekendt i Danmark alene må foretages under domstolskontrol efter reglerne i retsplejelovens kap. 71 og således er undergivet de retssikkerhedsgarantier, som ligger heri.

Formanden:

Ordføreren for forespørgerne, hr. Keld Albrechtsen.

Forhandling

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må jo sige, at jeg er noget skuffet over besvarelsen. Nu havde jeg egentlig også forventet, at andre ministre ville give et bidrag. Men jeg vil så stille ministrene – og jeg kan næsten forstå på det, at det er forsvarsministeren, der taler for hele regeringen i den her sag – en række spørgsmål, således at vi kan få debatten ind på det rette spor.

Først nogle spørgsmål omkring det problem, vi står over for i EU og i USA. Jeg vil bede ministeren bekræfte de oplysninger, der er fremkommet bl.a. i Information i dag om, at Frankrig og Tyskland har etableret en tilsvarende virksomhed som den, der foregår fra den amerikanske efterretningstjenestes side, NSA, og som oftest kendes under kodeordet ECHELON.

Hvis ministeren kan bekræfte det – og de oplysninger, som er fremlagt i Information i dag, er jo særdeles grundige og solide. Der er også sat beløb på, hvor mange hundrede millioner kroner franskmændene bruger til det, planer om spionstallitter, osv. – Ja, så er problemet jo kommet helt tæt ind på os i EU-sammenhæng. Vi ved jo, at der foregår løbende diskussion i EU om sikring af regler for det, man kalder lovlig aflytning, altså den aflytning, som må finde sted, hvis der foreligger dommerkendelse.

Nu ved vi altså, at der foregår en ganske betydelig mængde ulovlig aflytning fra vores alliancepartnere i EU og i NATO. Det er dokumenteret. Det håber jeg ikke ministeren vil blive ved med at bestride. Derfor må man jo sige, at hele den diskussion, som foregår i EU om såkaldt lovlig aflytning, bliver jo fuldstændig farceagtig, når vi samtidig må konstatere, at de største lande i EU, England, Frankrig og Tyskland, driver omfattende tjenester – England i samarbejde med USA – som fuldstændig systematisk krænker alle regler i de forskellige forfatninger, herunder den danske grundlovs regler om dommerkendelse.

Jeg vil godt spørge regeringen: Hvad vil man gøre ved det problem? Jeg har forstået regeringens synspunkt sådan, at det eneste svar, man har på det, er, at der skal være adgang til kryptering, altså danske organisationer, privatpersoner, virksomheder skal have adgang til at kunne kryptere. Men jeg vil godt spørge ministeren: Er det ikke en fuldstændig utilstrækkelig løsning, for vil det ikke bare medføre, at der indledes en slags oprustningsspiral, hvor bl.a. NSA så begynder at udvikle nyt avanceret udstyr, som kan gennembryde krypteringen? Jeg har omtalt disse patenter bl.a. på dette nye avancerede udstyr.

Så har jeg nogle spørgsmål om, hvad der foregår her i Danmark. Ministeren blev ved med at sige, at det, der foregår, er efter retsplejelovens regler, også den aflytning, der bl.a. sker fra Aflandshage. Jeg har forsøgt at få ministeren til at svare på spørgsmålet, om man også aflytter kommunikation, der går ind og ud af Danmark. Det har jeg aldrig fået et klart svar på, og derfor vil jeg godt spørge ministeren, om det er sådan, at når man bliver ved med at gentage, at det foregår efter retsplejelovens regler, er det, fordi man bruger den undtagelsesbestemmelse, der findes i lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v., som siger, at under ekstraordinære forhold kan forsvarsmi-

nisteren uden retskendelse træffe foranstaltninger over for telefonsamtaler, post- og telegramforsendelser og anden kommunikation. Det var en bestemmelse, der blev indsat i den lov som en undtagelse fra grundloven for at gøre det muligt bl.a. at overvåge telefonsamtaler i forbindelse med troppetransporter i udlandet. Er det den undtagelsesbestemmelse fra grundloven, som gør, at ministeren kan blive ved med at stå og hævde, at retsplejelovens regler er overholdt? Det må det jo være, for ellers bliver det fuldstændig umuligt at forstå, hvad det er, ministeren siger.

På baggrund af situationen vil jeg gerne sammen med hr. Knud Erik Hansen fra SF fremsætte følgende forslag til vedtagelse:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at der i dag er opbygget omfattende systemer til aflytning af elektronisk kommunikation, og opfordrer derfor regeringen til

- aktivt at arbejde for udbredelse af stærk kryptering, således at den bliver alment anvendelig,
- at arbejde for, at politiets eventuelle krav til udstyr m.m. om mulighed for aflytning efter dommerkendelse sker således, at det teknisk kun er muligt at aflytte, såfremt man har en dommerkendelse, og i øvrigt
- at arbejde for internationale aftaler, der kan sikre brevhemmeligheden og privatlivets fred, samt
- inden udgangen af indeværende folketings-samling at give Folketinget en sammenfattende redegørelse om aflytning af elektronisk kommunikation i Danmark og udlandet, hvor aflytning også berører civil kommunikation, uanset den eventuelt aftappede civile kommunikation ikke anvendes.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 34)

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Jacob Buksti (S):

Der har været talrige reportager om Echelon-samarbejdet i aviser, radio og tv. Angiveligt skulle der være tale om et internationalt samarbejde med deltagelse af flere af Danmarks nære partnere.

Forespørgerne har gentagne gange rettet henvendelse til de ministre, som er til stede her i dag, for at få bekræftet eksistensen af et sådant samarbejde. Det er blevet oplyst, at man ikke fra den danske regerings side, ud over den omtale, der har været i pressen, har kendskab til eksistensen af Echelon-samarbejdet. Det er også blevet oplyst, at forsvaret, herunder Forsvarets Efterretningstjeneste, hverken deltager i eller bidrager til det såkaldte Echelon-samarbejde.

Socialdemokratiet finder ikke, at der er grundlag for at drage disse oplysninger i tvivl. Socialdemokratiet finder det i sin orden, at Forsvarets Efterretningstjeneste skaffer information om forhold i udlandet, som er af væsentlig betydning for danske sikkerhedsinteresser. Heri indgår bl.a. sikkerheden for danske soldater, der deltager i de forskellige internationale opgaver. Et aspekt, som jo ikke er blevet mindre betydningsfuldt i takt med Danmarks stigende internationale engagement.

Socialdemokratiet konstaterer, at Forsvarets Efterretningstjenestes virksomheder er rettet mod udlandet, og at tjenesten således ikke har til opgave at foretage aflytninger af danske statsborgere. Socialdemokratiet har forståelse for, at det af hensyn til efterretningstjenesternes meget følsomme virksomhed er nødvendigt at begrænse offentlighedens indsigt.

På den anden side skal der være en rimelig grad og en effektiv grad af demokratisk kontrol. Folketinget har i dag gennem Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne indsende med både Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste. Socialdemokratiet ønsker at understrege, at vi er optaget af, at danske borgere og virksomheder har mulighed for at kommunikere sikkert.

I forhold til det netop fremsatte forslag til vedtagelse vil jeg gerne sige, at vi er enige i, at det drejer sig om at fremme brugen af stærk kryptering til støtte for sikker elektronisk kommunikation og handel. Med hensyn til forslaget om politiets eventuelle krav til udstyr til aflytning, må jeg tilstå, at jeg ikke forstår, hvad der menes med den formulering, der anvendes.

Socialdemokratiet finder endvidere ikke, at forslaget om en international aftale om sikring af meddelelshemmeligheden og privatlivets fred på nogen måde er realistisk, og hvad angår spørgsmålet om en sammenfattende redegørel-

se om aflytning af elektronisk kommunikation i Danmark og udlandet, herunder om danske efterretningstjenesters deltagelse i og kendskab hertil, så er der allerede redegjort herfor i Europaudvalget og i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

For Politiets Efterretningstjeneste gælder, at indgreb i meddelelshemmeligheden er omfattet af retsplejeloven. Der skal således altid foreligge en retskendelse. Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed er som allerede nævnt udelukkende rettet mod forhold i udlandet med det formål at varetage grundlæggende danske sikkerhedsinteresser. Der samarbejdes bl.a. med andre landes efterretningstjenester. Et sådant samarbejde kan ikke fungere i fuld offentlighed. Socialdemokratiet kan derfor ikke tilslutte sig ønsket om en sådan redegørelse.

Jeg vil slutte med at sige, at Socialdemokratiet på denne baggrund ikke kan støtte det forslag til vedtagelse, som er fremsat.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, jeg finder det fuldstændig ubegribeligt, at Socialdemokratiet ikke kan støtte ønsket om en redegørelse. Jeg synes, det er et beskedent og rimeligt krav på baggrund af det massive antal oplysninger fra forskellige af hinanden uafhængige kilder, som gang på gang dokumenterer, hvad det er, der foregår af overvågning, men så mener Socialdemokratiet åbenbart nu, at den sag skal fejles ind under gulvtæppet. Det må jeg sige, det forekommer mig fuldstændig ubegribeligt.

Jeg vil godt prøve at bede hr. Jacob Buksti komme op og begrunde, hvorfor Socialdemokratiet ikke ønsker en sådan redegørelse.

Der er dele af forslaget til vedtagelse, som hr. Jacob Buksti ikke forstår, bl.a. med hensyn til det udstyr, som danske efterretningstjenester råder over. Jamen det drejer sig bl.a. om det udstyr, der findes på stationen på Aflandshage, som vi ved kan rettes ind mod satellitter og tage alle samtalerne ned, også dem, der er omfattet af retsplejeloven, også dem, man ikke må aflytte uden dommerkendelse. Vi vil gerne sikre, at det apparatur, der findes, ikke bliver misbrugt. Og det er ikke sikret i dag. Eller hvordan vil hr. Jacob Buksti på nogen måde kunne dokumentere, at det er sikret?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Når man hører hr. Jacob Bukstis kommentar til det her, får man umiddelbart fornemmelsen af, at han udelukkende betragter det som militære forhold. Det, der er specielt ved den her sag, er jo rent faktisk, at den militære efterretning går ind og aflytter civil kommunikation, således at man faktisk går ind og berører nogle vitale civile interesser.

Det var lettere, dengang skæg og briller alene var rettet mod militæret, men nu er de faktisk også rettet mod civil kommunikation. Det gør, at der er brug for nogle helt andre tiltag. Det er ikke kun at se på den parlamentariske kommunikation, men at se på noget helt andet. Kryptering er en af delene, og jeg noterede mig, at hr. Jacob Buksti gerne vil støtte kryptering, men det er også nødvendigt at gå ind og se på de krav, som politiet stiller.

Det er at stikke os blå i øjnene at sige, at det er tilstrækkeligt med en dommerkendelse, for den øvelse, der foregår rundt omkring, er rent faktisk, at politiet på internationalt niveau begynder at stille krav til udstyret om, at det skal kunne aflyttes. Og der er ingen sikkerhed for, at de krav ikke medfører, at der også generelt kan aflyttes.

Så derfor er den anden pind nødvendig, nemlig at vi faktisk stiller krav om, at politiet ikke kræver, at udstyr generelt kan aflyttes, eller kræver ekstra porte til Windows og lign.

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Hr. Keld Albrechtsen fandt det ubegribeligt, at vi ikke kan støtte ønsket om en redegørelse.

Nu skal jeg jo ikke gøre mig forestillinger om hr. Keld Albrechtsens begrebsevne, men jeg mener faktisk, at jeg sagde hvorfor. Jeg sagde, at sådan en redegørelse har nogle af os allerede fået. Det er sådan, at redegørelsen er givet af forsvarsministeren og justitsministeren til det parlamentariske udvalg, som er nedsat til at føre kontrol med efterretningstjenesterne. Jeg har ikke noget som helst grundlag for at drage den redegørelse i tvivl. Den var på punkter ganske overordentlig detaljeret, også på forespørgsler fra især SF's formand, som deltog i det pågældende møde.

Det, man må gøre opmærksom på, er, at det her drejer sig om forhold, som vi netop – også her i Folketinget, med et stort, bredt flertal – har vedtaget, nemlig at kontrollen af hensyn til re-

spekten for efterretningstjenestens virksomhed må foregå i fortrolighed.

Hvis det er sådan, at man med en redegørelse bryder det princip, så har man efter min mening ikke nogen effektiv efterretningstjeneste, og det ønsker vi man skal have.

Hvad angår udstyret på Aflandshage og andre steder, bliver man nødt til at acceptere, at siden slutningen af Anden Verdenskrig har Forsvarets Efterretningstjeneste foretaget aflytning af elektronisk kommunikation. Og det, det drejer sig om, er, at elektronisk kommunikation bliver mere og mere avanceret. Man kan jo bl.a. høre i dagens radioavisere på baggrund af forskningsministerens udspil om IT, at for at kunne lytte med, hvis det er det, det drejer sig om, kræves der et mere avanceret udstyr.

Og endelig – og det er også til hr. Knud Erik Hansen – har jeg intet som helst grundlag for at betvivle, at de oplysninger, vi har fået om, at de mekanismer, de systemer, man har indsat i de danske systemer, sorterer al kommunikation fra, som vedrører danske personer på dansk territorium.

Men det afgørende er, hvordan og hvorledes man udøver en jurisdiktion i forhold til apparatur, i forhold til aktører, som ikke opererer på dansk grund. Det er det, som det hele handler om.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu synes jeg, det er helt urimeligt, at hr. Jacob Buksti forsøger at tage SF's formand til indtægt for noget, hvor han er bundet på hænder og fødder af en skærpet tavshedspligt. Og vi andre har ingen mulighed for at vide, hvad det eventuelt måtte være, som ministrene har fortalt i dette kontaktudvalg. Folketinget som helhed har ingen mulighed for at bedømme det. Offentligheden har ingen mulighed for at bedømme det.

Min påstand er, indtil forsvarsministeren kan komme her og dokumentere det modsatte, at det udstyr, som efterretningstjenesten råder over bl.a. på Aflandshage, altså er af en sådan teknisk karakter, at der foregår automatisk aflytning, også af kommunikation, som er omfattet af retsplejelovens bestemmelser. Og jeg tror ikke på, at der finder sådan en samlebåndsudstedelse sted af de nødvendige dommerkendelser.

Så vil jeg godt spørge hr. Jacob Buksti: Hvad med de aftaler, som Danmark har med andre

efterretningstjenester, bl.a. med NSA? Ministeren har jo indrømmet, at man har aftaler med fremmede efterretningstjenester, bl.a. i visse store demokratier, altså også USA. Hvordan kan hr. Jacob Buksti forvisse os andre om, at disse aftaler respekterer den danske retsplejelov?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Vi mangler stadig væk nogle klare svar på, hvad Socialdemokratiet vil gøre for effektivt og totalt at gå ind og forsøge at beskytte forbrugere. Og der skal arbejdes på mange fronter.

Hr. Jacob Buksti nævnte før, at han ikke kunne forstå det og afviste det ene forslag om, at man internationalt skulle arbejde for brevhemmeligheden og privatlivets fred. Det er klart, vi ikke kan sikre os, at alle lande går med, det ved vi godt.

Men der, hvor vi er med, kan vi godt gøre noget. Et af de steder, hvor regeringen pludselig skiftede holdning på et tidspunkt, var, da man lavede Wassenaar-aftalen, hvor man gik ind og lavede begrænsning i eksport af krypteringssoftware.

Det er sådan noget, der er med til at forhindre, at borgerne faktisk kan beskytte sig, så systemerne bliver vidt udbredte.

De planer kan man godt arbejde for på internationalt niveau, for at man kan beskytte sig, for det gælder om at beskytte sig.

Tilsvarende også om politisamarbejdet, at de krav, politiet stiller til aflytningsudstyret, sikrer, at det ikke kan aflyttes af andre end politiet efter dommerkendelse.

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Det er klart, at det er et grundlæggende problem i hele den her diskussion, at vi har at gøre med hemmelige tjenester, og at vi har at gøre med oplysninger, som gives i fortrolighed. Når det så er sådan, at man ikke kan oplyse om disse oplysninger, må der være noget fordækt.

De oplysninger, jeg har fået i kraft af min deltagelse i de møder i Udvalget vedrørende Efterretningstjenester, gør ikke mig på nogen måde urolig. Jeg vil sige det sådan, at hvis der var problemer i det, hvis der var noget galt med oplysningerne, så var der nogle af dem, som sidder højt placeret inkl. ministeren, som måtte have et karriereproblem. Jeg har ingen som helst begrundet formodning overhovedet om

det, tværtimod må jeg sige, at de oplysninger, jeg har fået, er meget detaljerede, også om de systemer, som man anvender for at sikre sig, at retsplejeloven faktisk overholdes. Det vil jeg bare sige, og derfor har jeg ingen som helst problemer med at holde mig til de oplysninger, jeg har fået der.

Med hensyn til aftaler med andre efterretningstjenester bliver man altså nødt til at forholde sig til, at efterretningstjenester ikke er sådan noget med integration osv.; efterretningstjenester er i sagens natur nærmest noget af det mest nationale, man overhovedet har. Der kan indgås aftaler. Vi oplyser i givet fald om, hvilke aftaler der indgås, men det er jo ikke sådan, at man i detaljer oplyser om, hvad det er. Det ligger også i sagens natur.

Derfor vil hr. Keld Albrechtsen jo ikke kunne få svar på det spørgsmål, som hr. Keld Albrechtsen stiller. Jeg nærer ingen som helst tvivl om, at man overholder og respekterer den danske retsplejelov, hvad det her angår, og stadig væk skal man forstå, at det ikke er Forsvarets Efterretningstjeneste, som skal foretage aflytning af privatpersoner i Danmark. Det er i givet fald Politiets Efterretningstjeneste efter indhentning af dommerkendelse.

Til hr. Knud Erik Hansen kan jeg bare sige: Den danske regering gør efter min mening alt det, den kan i de sammenhænge, der er. Problemet er bare, at aftaler på det her område er en lille smule urealistisk at forestille sig, i den forstand, at efterretningstjenesterne netop er, som de er.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu erkender hr. Jacob Buksti altså, at man i udvalget ikke er fuldt informeret, men kun har fået en overordnet information og ikke i detaljer. Det synes jeg er en væsentlig oplysning, fordi man jo ellers forsøger at give befolkningen det indtryk, at der er parlamentarisk kontrol med det her, og det er der altså ikke i detaljer. Det er en ret vigtig oplysning, hr. Jacob Buksti der fremkommer med.

Så vil jeg gerne spørge hr. Jacob Buksti: Vil hr. Jacob Buksti bestride den kendsgerning, at der findes et sådant ECHELON-system, at det drives af NSA, og at det i hvert fald indtil 1993 beviseligt har aflyttet store mængder telefonsamtaler fra Danmark, sådan som det er blevet oplyst i Information i dag?

Finder hr. Jacob Buksti på den baggrund, at det bør undersøges, om USA har aftaler med Danmark om udveksling af sådanne oplysninger? Andet er helt usandsynligt. Jeg vil godt spørge hr. Jacob Buksti, om det ikke er korrekt, at alt andet vil være helt usandsynligt.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Når hr. Jacob Buksti siger, regeringen gør alt, hvad den kan, så kan det godt være, den gør det. Vi må så tro på, at den gør alt, hvad den kan for at holde retsplejeloven osv., men det er jo ikke det, der er afgørende. Det, der rent faktisk er afgørende, er, at hvis man skal sikre sig her, skal man gøre alt for at beskytte borgerne. Jeg mener ikke, at regeringen har gjort alt, hvad den kan, for rent faktisk kan man ved at sikre en stærkt udbredt kryptering forhindre aflytning. Det kræver så, at regeringen vil være med til at sikre de internationale aftaler og arbejde aktivt der, hvor det er nødvendigt. Det er så f.eks. sådan noget som Wassenaar-aftalerne, det er f.eks. i forbindelse med politisamarbejde at sikre, at man der kan lave en kryptering, således at borgerne rent faktisk kan beskytte sig.

Det har regeringen efter de oplysninger, jeg har fået, ikke arbejdet effektivt nok med. Der har været gevaldige huller i det arbejde.

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Det, som jeg synes er så charmerende ved hr. Keld Albrechtsens måde at debattere på, er, at jeg næsten ikke selv behøver at sige, hvad jeg mener, for hr. Keld Albrechtsen er i stand til at udlægge det klokkeklart, endda så klart, at jeg selv begynder at forstå, hvad jeg mener. Det synes jeg er stærkt.

Jeg har ikke heroppefra sagt, at man i udvalget ikke er fuldt informeret. Det har jeg ikke sagt noget om. Jeg har tværtimod sagt, at vi er informeret ganske detaljeret, endda sådan, at hr. Keld Albrechtsen begyndte at få anfægtelser af, at jeg nævnte, at SF's formand var til stede på det pågældende møde. Jeg har ikke noget som helst grundlag for at tro, at jeg ikke er informeret i alle de detaljer, jeg skal informeres om. Jeg er også informeret om, at der er indgået aftaler, og at et efterretningsvæsen naturligvis må have aftaler med partnere. Og det er slet, slet ikke nødvendigt af partnere, som hr. Keld Albrechtsen står heroppe og taler om, skulle jeg hilse at sige. Men det kan være, det

ligger sådan lidt skævt i forhold til hr. Keld Albrechtsens almindelige fantasi på det her område.

Om jeg vil bestride den kendsgerning, at der er et ECHELON-samarbejde? Nej, jeg vil sådan set ikke bestride noget som helst. Jeg har ingen viden om, hvorvidt der er det. Det kan jeg læse i avisen, og der er en ret stor sandsynlighed for, at der er det. Der står jo ingen steder: Her er vedtægterne for ECHELON. Det er jo heller ikke sådan, som der står i et eller andet fremtrædende blad, at det er noget, der er vedtaget af diverse folkeforsamlinger rundt omkring. Jeg har læst, at det eksisterer, og jeg mener, at det er ret sandsynligt, at det gør jeg af den simple årsag, at de pågældende lande har arbejdet sammen i andre sammenhænge både under og efter Anden Verdenskrig.

At det så skulle være sådan, at Danmark udveksler oplysninger af den her karakter, som hr. Keld Albrechtsen taler om, at det nærmest er en naturnødvendighed, og at alt andet ville være usandsynligt, det kan godt være, at det er usandsynligt for hr. Keld Albrechtsen, men det er ikke usandsynligt for mig.

Endelig til hr. Knud Erik Hansen. Jeg vil bare sige, at regeringen har arbejdet på de her steder. Det kan godt være, hr. Knud Erik Hansen har andre oplysninger. Mine oplysninger er, at regeringen arbejder for de her ting; regeringen arbejder for at fremme stærk kryptering med de midler, der nu engang er til rådighed i virkelighedens verden.

Formanden:

Hr. Arne Melchior som ordfører efter aftale.

Arne Melchior (CD):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for Venstre, De Konservative, SF og Dansk Folkeparti for, at de er gået med til denne ombygning, der skyldes, at jeg skal haste til et folketingsudvalg.

Med enhver respekt for alvoren og seriøsiteten i den sag, vi her behandler, og den forespørgsel, der er stillet, har jeg ikke kunnet undgå at komme i tanke om et gammelt, kendt og elsket refræn, som jeg ganske let vil omskrive således:

»Kigge til hinanden, kigge til hinanden og et lille lyt måske, det er efterretningstjenestens ABC.«

Sådan er det. Så kan man lide det, eller man kan lade være, men sådan er det, sådan vil det

vedblive med at være, og sådan vil det vedblive med at udvikle sig.

Spionage er jo ikke noget nyt, og at spionage altid har benyttet sig af de mest avancerede muligheder inden for teknik og andet, det ved vi også. Det gælder stater imellem, det gælder i handel og i industri, og der er også kontraspio- nage. Sådan er det. Det meste af i hvert fald det, der foregår stater imellem, er jo – så langt vi overhovedet har chance for at påvirke det – til dette samfundets fordel. Men vi må så altså være forberedt på, at der er en kontraspio- nage, som ikke tager sigte på vores fordel.

Det er klart, at den nye teknik kræver mak- simal påpasselighed, og det har vi altså et antal ministre til. De er her til stede, og dem har jeg tillid til.

Jeg er ikke så bange for den beluring, der sker, når man opholder sig i det offentlige rum, i forretninger, stormagasiner, til sportskampe, på gader eller i tolden for den sags skyld, som vi alle kender til. I sikkerhedens interesse må vi finde os i ret meget overvågning. Der, hvor der mest alvorligt skal sættes ind, er over for pri- vatlivets fred og for statsikkerheden.

Jeg skal lige minde om, at der dog stadig væk findes en brevhemmelighed. Den er selvfølgelig ikke garanteret i diktaturstater, men i de fleste af de stater, vi i hvert fald er i alliance med og hos os selv, er der stadig væk brevhemmelighe- den. Der sendes stadig væk breve, endda ikke så få, og det kan man jo lige tænke på.

På CD's vegne skal jeg tage afstand fra det forslag til vedtagelse, der er fremsat her. Det kan vi ikke stemme for.

Jeg vil gerne udtale tillid til de tre ministre, justitsministeren, forsvarsministeren og forsk- ningsministeren, som forespørgslen er rettet til. Vi kan tilslutte os den redegørelse, som for- svarsministeren på regeringens vegne her kort har givet, og vi skal altså erindre om, at hvis man vil have tingene til sidste oplysning frem- lagt i offentligheden, så lytter den eventuelle fjende, den eventuelle modstander også med. Der var en plakat under krigen, der hed: Pas på hvad du siger, fjenden lytter også med.

Det er til samfundets tryghed, at der er visse ting, der ikke offentliggøres. Men Folketinget har institutioneret et apparat, der på befolkningens vegne følger med, og det har CD ingen grund til andet end at vise tillid og være tak- nemmelig for.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, at jeg er meget skuffet over hr. Melchior's udtalelser her i dag, for hr. Melchior er jo en mand af høje retsprincipper.

Jeg ved ikke, om hr. Melchior har set filmen »Enemy of the State«, ellers vil jeg meget gerne låne hr. Melchior en kopi af den: Det er en film, som viser, hvordan den amerikanske efterret- ningstjeneste NSA foretager en overvågning, både ved hjælp af sit aflytningssystem og ved hjælp af sine satellitsystemer. Filmen beskriver altså, hvordan man i en sammenhæng med et større kriminalkomplot, det skal jeg ikke trætte hr. Melchior med, er i stand til at overvåge et menneske i det offentlige rum på en fuldstæn- dig grundlovsstridig måde.

Nu sagde hr. Melchior, at spionage har der altid været. Jamen er hr. Melchior ikke enig i, at vi står over for en form for overvågning, som er noget nyt på grund af de teknologiske mulighe- der, og at det altså rejser nogle forfatningsmæs- sige problemer, som ikke kan tackles med de gamle metoder, men som gør, at vi bliver nødt til at have et nyt regelsæt?

Hvis hr. Melchior er enig i det, og det bliver man næsten nødt til at være enig i, hvis man er et anstændigt menneske, som hr. Melchior er, så må vi altså også gøre noget ved det.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg noterede mig, at hr. Arne Melchior talte me- get for, at vi skulle sikre brevhemmeligheden og privatlivets fred.

Det, der er problemet med den sag her, er jo ikke primært efterretningsvirksomhed. Proble- met er, at den efterretningsvirksomhed, der foregår, automatisk giver adgang til private hjem. Det er derfor, vi har brug for en anden dagsorden og for at finde ud af, hvordan vi rent faktisk kan beskytte private hjem, således at man også reelt kan læse sine døre.

Det er en anden dagsorden, og derfor er der brug for nogle andre midler, måske en anden debat, end når man normalt snakker efterret- ningsvæsner. Vi har brug for at finde nogle sy- stemer, som sikrer, at borgerne faktisk også kan læse deres døre og forhindre, at efterretnings- væsenet kommer ind uden dommerkendelse.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Tak til hr. Albrechtsen for venlige personlige bemærkninger.

Jeg har da også selv i mit ordførerindlæg været på, at der er ny teknik, som er vanskelig at bemøde, således at vor tryghed med hensyn til hemmeligheder af forskellig art i dag er mindre, end den var engang, ligesom den i Anden Verdenskrig var mindre, end den var under Første Verdenskrig osv. bagud. Det er klart erkendt, og kommer der nogle gode ideer, og det er samtidig svar til hr. Knud Erik Hansen, frem om, hvordan man kan gøre det, jamen så er der da ingen, der hindrer nogen i at fremsætte dem. De vil da tværtimod være meget velkomne. Jeg tror bare ikke, det fremmer det formål, de herrer forfølger, at man giver en offentlig redegørelse for, hvordan Forsvarets og Politiets Efterretnings tjenester bærer sig ad. Det fremmer jo ikke den proces, at man i sit hjem kan være ubevåget, og som sagt har jeg ikke frygt for, at når man opholder sig i det offentlige rum, må man finde sig i at være overvåget.

Det er nok uundgåeligt. Og opfører man sig ordentligt, og overholder man love og regler, så har man jo heller ikke noget at frygte derved.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg godt stille hr. Arne Melchior et spørgsmål, som også har et lidt personligt præg: Hr. Arne Melchior er vel bekendt med teknikken i f.eks. Echelon-systemet? At man her altså efter bestemte kodeord kan overvåge store grupper mennesker. Det, der skete i Hitlertyskland, var jo, at man kastede sig over store grupper mennesker, som man registrerede – det foregik manuelt – og udslettede. Vi kender alle historien, og jeg ved, at hr. Melchior har samme opfattelse af det uhyggelige begivenhedsforløb, som fandt sted.

Men bekymrer det ikke hr. Melchior, at de overvågningsmetoder, som er udviklet af det amerikanske NSA og af andre efterretnings tjenester, måske endda også af Forsvarets Efterretnings tjeneste her i Danmark, vil kunne misbruges til at indsamle elektronisk, automatiseret, oplysninger om f.eks. religiøse mindretal, som under andre omstændigheder kunne misbruges på det forfærdeligste?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg vil godt sige til hr. Arne Melchior, at hvis han læser forslaget til vedtagelse, så går det faktisk ikke rigtig på efterretningsvæsenet. Det centrerer sig omkring interessen for at beskytte civil kommunikation. Selv i redegørelsen står der: Vi skal ikke have en generel redegørelse for efterretningsvæsenets aktivitet. Vi skal have en redegørelse for, hvor efterretningsvæsenet går ind og aflytter civil kommunikation, uanset det jo ikke bruger det.

Jeg vil godt stole på forsvarsministeren, når han siger, at vi ikke bruger det, men det er vigtigt at få at vide, hvor man faktisk går ind og aflytter civil kommunikation. Så selve forslaget går på beskyttelsen af civil kommunikation.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Mit svar er ganske kort og enkelt: Jovist bekymrer det da. Det er helt oplagt. Derfor sagde jeg jo også før, at enhver, der har en idé til at få denne bekymring formindsket eller fjernet, er da mere end velkommen. Jeg tror bare ikke, at formålet nås ved, at man forlanger, at regeringen skal give offentligheden en redegørelse, som så jo også er offentlig for offentligheder andre steder. Det tror jeg ikke forfølger det formål, som de herrer fra Enhedslisten og SF gerne vil opnå.

Nu er jeg ikke selv særlig teknisk kyndig, og jeg kan altså ikke komme med nogen gode ideer. Men jeg opfordrer da til, at alle gode hjerner arbejder på sagen og finder ud af, hvad vi kan gøre for at give enkelte borgere og samfundet, familien Danmark, den maksimale beskyttelse.

Men at vi skulle kunne meget mere end andre lande samtidig vil kunne, det tvivler jeg på. Men det ville da være lækkert, hvis vi kan. Og måske kom det så også borgere i andre lande til gode. Det har jeg da ikke noget imod. Men jeg kan ikke teknik nok til selv at fremsætte sådan nogle forslag.

Svend Aage Jensby (V):

Det er jo allerede godt 2 år siden, at hr.

Albrechtsen bad forsvarsministeren oplyse om dansk forsvars brug af, deltagelse i og bidrag til det såkaldte Echelon-system.

Dengang svarede forsvarsministeren, at forsvaret ikke havde kendskab til systemet, og at forsvaret hverken deltog i eller bidrog til systemet. Hr. Albrechtsen må ikke være tilfreds med

det svar, han dengang fik, siden han nu har stillet den foreliggende forespørgsel sammen med bl.a. hr. Frank Aaen. Og det er en forespørgsel ikke alene til forsvarsministeren, men til hele tre ministre.

Jeg ved ikke, om det er tilfældigt, at Forsvarets og Politiets Efterretningstjenester ikke ved navn er nævnt i forespørgslen. Men for mig, for Venstre, er der jo ikke skygge af tvivl om, at det er de to tjenesters forhold, de to tjenester, der er så vigtige for danske sikkerhedsinteresser, der i virkeligheden ligger hr. Albrechtsen og hans parti på sinde.

Ellers tør jeg nok sige, at den redegørelse, forespørgerne opfordrer de tre ministre til at give, er ganske omfattende. Der er ikke alene tale om oplysning om parlamentarisk kontrol med det såkaldte Echelon, men også andre aflytningssystemer. Og så er det ikke alene for Danmark, men også for udlandet, som hr. Keld Albrechtsen opfordrer de tre ministre til at give en redegørelse for. Det tør man da sige er noget af en opgave.

Tror hr. Keld Albrechtsen f.eks., at det vil være muligt for forsvarsministeren at få nærmere informationer om, hvordan f.eks. den russiske efterretningstjeneste fungerer – altså hvordan det tidligere af hr. Keld Albrechtsen og hans parti så beundrede Sovjets tjenester er? For det er jo i virkeligheden også det, hr. Keld Albrechtsen opfordrer ministrene til at give en redegørelse for.

Vel, når det er sagt, så vil jeg takke forsvarsministeren for redegørelsen. Jeg kan på Venstres vegne erklære mig totalt enig i de synspunkter, der er kommet til udtryk i ministerens tale, herunder om den centrale rolle FE har for varetagelsen af danske sikkerhedsinteresser.

Det har været fremført i pressen, også sådan den mere seriøse del, at der skulle ske aflytning, aflæsning m.v. af private personers og virksomheders kommunikation med omverdenen, uden at det skulle ske på et lovligt grundlag. Det er selvsagt en problemstilling, som også optager Venstre meget. Det er jo også fremgået af dagspressen, at bl.a. en af mine partifæller har været meget optaget af den problemstilling. Og det er vi stadig væk.

Nu er der jo allerede i dag i straffeloven, i kapitel 27, et vist værn mod illegitime indgreb i meddeleleshemmigheden. Men om der yderligere fra dansk side kan dæmnes op for illegi-

time indgreb af denne her karakter, vi snakker om, mener Venstre det er ganske naturligt at regeringen overvejer. Jeg hører jo også, som det har været nævnt i morges, at forskningsministeren inden for hele IT-problematikken er i gang med nogle overvejelser, og jeg synes, det er ganske naturligt, at regeringen fører de overvejelser videre.

Dernæst nogle bemærkninger om efterretningstjenesterne, som hr. Keld Albrechtsen jo nærer en dyb interesse for. Forsvarsministeren anførte, at FE har et samarbejde med udenlandske partnere, og at det arbejde er yderst følsomt. Jeg er tilfreds med, at vi har det samarbejde, og jeg er helt enig i, at det er overordentlig følsomt.

Når ministeren derfor i samme forbindelse afviser at gå i detaljer om samarbejdet, så har jeg kun følgende bemærkning: Tak, og gudske lov for det. For ellers så havde vi intet samarbejde, og dansk varetagelse af vores sikkerhedsinteresser ville være umulig, og også bekæmpelse af f.eks. terrorisme. Det behøver jo ikke at være militær alt sammen, men også bekæmpelse af almindelig grov kriminalitet ville, hvis ikke vi havde vores to efterretningstjenester, være umulig. Så derfor er det overordentlig tilfredsstillende.

Der er i retsplejeloven klare regler om Politiets Efterretningstjenestes virksomhed; der skal foreligge dommerkendelser, og der skal være advokatbeskikkelse, for at en sådan kendelse kan afsiges. Så der er retsgarantier. Vi har hørt, at forsvarsministeren løbende orienteres om FE's virksomhed, og jeg stoler fuldt og fast på, at hvis ministeren der, som også hr. Jacob Buksti var inde på, ikke greb effektivt ind, hvis det ikke gik efter bogen, så ville ministeren have et karriereproblem.

Det er regeringens, forsvarsministerens og justitsministerens ansvar, at de to tjenester overholder gældende regler og ikke krænker danske statsborgeres og virksomheders interesser og retssikkerhed. Vi har ikke i mit parti noget grundlag for at antage, at de to ministre ikke lever op til det ansvar, som de har med de to tjenester, og vi er enige i, at der sker en fornøden kontrol i Kontroludvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Jeg kan af de grunde, jeg her har nævnt – det er indlysende – naturligvis ikke stemme for hr. Keld Albrechtsens forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må jo sige, at på den baggrund, som Venstres medlemmer af Folketingets Europaudvalg har stillet kritiske spørgsmål til regeringen omkring det her og har ytret bekymring, er den kursændring ganske overraskende, som vi nu ser her fra Venstres side. Andre ordførere fra Venstre har jo bl.a. givet udtryk for stærk bekymring over industrispionage; det forhold, at amerikanske efterretningstjenester f.eks. er under stærk mistanke for at bruge oplysninger til industrispionage. Men det kan jeg nu forstå åbenbart ikke mere bekymrer Venstre.

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at få oplyst, hvad det er, der har affødt dette kursskifte, hvad grunden er til, at Venstre nu indtager den holdning. Det må jo være glædeligt for regeringen at møde en sådan fuldstændig ubegrænset og ukritisk tillid fra Venstres side. Men hvad er det, der gør, at Venstre er bakket ud og nu ikke længere finder, at her er et retssikkerhedsmæssigt problem?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg vil godt spørge Venstre om, i hvilket omfang man mener, at retsreglerne virkelig er tilstrækkelige i denne her sag. Her har man heller ikke hørt det sådan før. Og vil det sige, at Venstre rent faktisk vil være med til at beskytte erhvervsinteresser. For nogle af de ting, der er på spil, er jo også, at store erhvervsinteresser og virksomheder faktisk er nervøse for det her system, for det også er dem, der bliver ramt.

Det her er ikke kun en efterretningssag, for det var faktisk det, jeg hørte Venstre sige. Det er ikke kun et spørgsmål om efterretningsvæsenet. Der synes jeg egentlig også godt, at Venstre kunne læse forslaget til vedtagelse igen, for det går faktisk ikke på efterretningsvæsenet. Det går faktisk meget konsekvent efter, hvad man aktivt kan gøre for at sikre borgernes og privatlivets fred, og herunder også at erhvervsvirksomheder kan kommunikere, uden at de bliver aflyttet.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Der er ikke tale om, at der er sket nogen kursændring i Venstres holdning. Derfor gjorde jeg mig umage, men det må jo ikke være lykkedes for mig, for udtrykkeligt at sige: Hvis det, der har været anført i pressen, har noget på sig, at

der illegitimt sker indgreb i meddelelshemmeligheden, så er det naturligvis en problemstilling, som optager Venstre meget. Det fremhævede jeg, og det er det stadig væk, så der er ikke tale om nogen som helst kursændring, overhovedet ikke.

Til hr. Knud Erik Hansen vil jeg sige, at selvfølgelig er erhvervslivets forhold og en eventuel aflytning af erhvervsvirksomhedernes kommunikation lige så angribeligt, hvis det finder sted uden juridisk holdbart grundlag, som indgreb i privatpersoners forhold. Men også for så vidt angår aflytning af erhvervsvirksomheder, gælder det jo, at der gælder retsplejelovens kapitel 71 om indgreb i meddelelshemmeligheden, hvis det er Politiets Efterretningstjeneste. Og da ministeren har forsikret om, at FE ikke foretager indgreb over for danske virksomheder, så stoler vi helt på forsvarsministernes melding dér.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu ved hr. Svend Aage Jensby jo sikkert, at man i Tyskland har haft en tilsvarende bekymring, som man også tidligere havde i partiet Venstre, for industrispionage fra amerikansk side. Det gav anledning til, som hr. Jensby kan læse i Der Spiegel, at tyskerne krævede at få garanti fra USA for, at de amerikanske aflytningssystemer ikke bruges til industrispionage. Der findes jo også en aflytningsstation, som amerikanerne har i Tyskland, nemlig Bad Aibling. Den garanti har Tyskland krævet, og Tyskland har fået den.

Jeg må indrømme, at jeg havde opfattet Venstres budskab i Folketingets Europaudvalg sådan, at det faktisk også var, hvad Venstre gerne ville have, nemlig en sådan garanti mod industrispionage, som Tyskland har fået. Men jeg kan forstå, at problemet for danske virksomheder i denne her sammenhæng ikke bekymrer Venstre mere.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Altså, det er da en slingrekurs, eller også lukker man øjnene og siger: Det er nok, at vi har fået en redegørelse fra den danske regering om, at vi ikke gør noget her. Har Venstre ikke åbne øjne og ser, hvad det er for en virkelighed, det her foregår i?

Det her er ikke kun danske forhold. Der er også international aflytning, og i virkeligheden er teknikken jo også sådan, at private faktisk

kan gå ind og lave det her udstyr, således at de kan aflytte.

Derfor er der brug for en helt anden aktivitet end den, Venstre giver udtryk for her, og det er den aktivitet, vi har angivet i forslaget til vedtagelse. Så Venstre kan roligt støtte det, så der kan komme tryk på.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg sige, at jeg jo godt hørte de to spørgsmål, der var stillet til forsvarsministeren i går, og jeg hørte jo også ministerens besvarelse.

Jeg kan ikke føje meget mere til det gode svar, ministeren dengang gav. Det er jeg helt enig i. I øvrigt kunne jeg ikke drømme om at involvere mig i en større debat om, hvad vi i Danmark skulle gøre i relation til USA på baggrund af en artikel, der står i Der Spiegel, hvis rigtighed man overhovedet ikke kan vide noget om. Det ville da være vanvittigt, hvis jeg indlod mig på sådan noget.

Jeg stoler helt sikkert på, at forsvarsministeren og justitsministeren, i det omfang der er samarbejde med andre lande, gør, hvad de kan, for at danske sikkerhedsinteresser bliver varetaget. Og jeg ville aldrig komme dertil, mit parti ville aldrig komme dertil, at vi pålagde ministrene at foretage nogle foranstaltninger, som ville gøre de to efterretningstjenesters virksomhed nytteløs.

Vi har set rigeligt i den seneste tid. Efter at østarkiverne delvis er åbnet, har vi set, hvad der foregik i det her land med hensyn til at røbe militære dybt fortrolige hemmeligheder til vores værste fjende dengang, det enorme Sovjet. Var det sådan noget, jeg skulle involvere mig i ved at pålægge ministrene en større åbenhed end den, som efterretningstjenesternes virke kræver? Aldrig vil man få Venstre med til det.

Men jeg vil foreslå hr. Keld Albrechtsen at gå hjem og læse »Bjørnen og haren« og se, hvad der er kommet frem af lystige ting fra dette hus, hemmeligheder, som dengang tilflød den sovjetiske ambassade og efterretningstjenesten. Sådan er sagen.

Formanden:

Hr. Keld Albrechtsen og det er sidste omgang.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil indrømme, at jeg i første omgang valgte at overhøre hr. Jensbys mere polemiske bemærkninger, hans forsøg på at afspore debatten med udtalelser om det tidligere Sovjetunionen, og jeg ved ikke hvad.

Jeg vil godt spørge hr. Jensby: Hvad ligner det at bringe den diskussion ind som tema i den her debat over for mig, som altid, også her i denne sag, også i 1980'erne f.eks., har vendt mig mod det, som foregik i KGB, har vendt mig imod den undertrykkelse af ytringsfrihed og alt muligt andet, som fandt sted i Sovjetunionen. Jeg synes, det er under lavmålet.

Men så tilbage til sagen. Vil hr. Jensby så være med til, at vi får undersøgt den tyske sag, at vi får undersøgt den tyske bekymring for industrispionage, at vi får de oplysninger af forsvarsministeren, så vi kan tage stilling til, om det, der stod i Der Spiegel, var korrekt?

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Ja, det bliver så den sidste bemærkning: Nej, jeg vil ikke være med til, at regeringen skal spørge Tyskland om, hvad aftaler de har på det efterretningsmæssige område med USA. Det kunne jeg da aldrig drømme om, for det er at stille den tyske regering over for et krav, som den ikke skal imødekomme.

Dernæst vil jeg sige til hr. Albrechtsen: Der er ingen grund til at føle sig truffet. Jeg har jo ikke sagt, at det var hr. Albrechtsen. Jeg har bare udtrykkelig sagt, at det, vi nu ser fra arkiverne, viser, at når dybt fortrolige informationer ikke behandles som dybt fortrolige, så havner de i de forkerte hænder. Det kan man læse rigeligt om. Og så kan hr. Albrechtsen føle sig truffet eller ikke truffet. Jeg har ikke sagt, det var hr. Albrechtsen.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 12.04

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingerne genoptoges

Helge Adam Møller (KF):

Tak til forsvarsministeren for en prisværdigt kort, klar og præcis besvarelse af den stillede forespørgsel

Lad mig starte med tre overordnede synspunkter, som dækker den konservative holdning. For det første må et demokratisk samfund have viljen og evnen til at sikre sig mod personer, organisationer eller lande, som ønsker at true landets indre eller ydre sikkerhed, og det er derfor, vi har efterretningstjenster, hvad enten det er politiets eller forsvarrets. For det andet har et demokrati en ret og en pligt til at beskytte sig selv, ellers tager man ikke demokratiet alvorligt. For det tredje er Forsvarets Efterretningstjeneste en del af dansk demokrati, og det er et værn mod de kræfter, der ønsker at angribe dette demokrati eller f.eks. danske styrker, som er udsendt til udlandet efter en demokratisk beslutning i dette Folketing.

Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed er derfor alene rettet mod forhold i udlandet, som har betydning for danske sikkerhedsinteresser, herunder også, som lige nævnt, forhold af betydning for sikkerheden for danske soldater eller for andre, som er udsendt til løsning af internationale opgaver. Virksomheden omfatter altså ikke danske borgere.

Forsvarets Efterretningstjeneste arbejder naturligvis på en række områder sammen med allierede eller andre venligsindede lande, men samarbejdet med disse udenlandske partnere er i sagens natur følsomt og bør og skal hemmeligholdes. Det er derfor ikke muligt i nærmere detaljer, hverken i denne eller i andre tilsvarende offentlige debatter, at komme ind på dette samarbejde. Sker dette, vil et samarbejde jo blive umuliggjort, og det vil være til skade for dansk demokrati.

Vi ønsker grundlæggende ikke at ændre den eksisterende parlamentariske kontrol med efterretningstjenesten. Vi finder, at ansvaret for efterretningstjenesten fuldt og helt skal ligge hos én person, nemlig forsvarsministeren, henholdsvis justitsministeren, hvis det er Politiets Efterretningstjeneste. Herudover finder vi det rimeligt, at ministeren i overensstemmelse med den hidtidige praksis holder Folketingets udvalg vedrørende efterretningstjenesten orienteret om efterretningstjenestens forhold samt om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter, som er af betydning for Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed. Sådan er det

foregået hidtil, og den praksis ønsker vi at fortsætte.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Helge Adam Møller kommer med det grundlæggende synspunkt, at et demokrati har ret til at beskytte sig selv. Det har vi nu altså godt nok heller ikke anfægtet. Vi har bare sagt – og det er hr. Helge Adam Møller vel også enig i – at det ikke kan være rigtigt, at et demokrati for at beskytte sig selv ophæver eller tilsidesætter væsentlige bestanddele af dette selv samme demokrati, altså brevhemmeligheden, telekommunikationshemmeligheden, privatlivets fred. Formålet med at forsvare demokratiet er jo ikke at ophæve det, og derfor vil jeg godt spørge hr. Helge Adam Møller konkret, når han nu føler, at de oplysninger, han har fået fra forsvarsministeren, er fuldt ud betryggende, om de aftaler, som danske efterretningstjenester har med andre efterretningstjenester, altså lad os f.eks. se på dem, Danmark har med USA om udveksling af oplysninger. Hvordan har hr. Helge Adam Møller sikret sig, at der i den forbindelse ikke modtages oplysninger fra amerikanerne, som de har aflyttet hos danske borgere, og som man ikke vil kunne aflytte efter retsplejeloven, men som danske efterretningstjenester så får adgang til faktisk på et grundlag, der strider mod den danske retsplejelov?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Keld Albrechtsen og jeg har vidt forskellige opfattelser. Hr. Keld Albrechtsens går ud fra, at når man har nogle forskellige organisationer – her efterrettingsorganisationer – så bryder de selvfølgelig loven og overholder ikke demokratiets spilleregler. Det gør de. Det er min faste overbevisning, og jeg har ikke grund til at tro andet. Jeg har to ministre til at kontrollere det. Jeg har et kontroludvalg, hvor vi får en række oplysninger. Der er ingen af de oplysninger, der giver mig grund til at tro, at de ikke holder de regler, der er fastsat.

Men selvfølgelig kan enhver regel misbruges. Hr. Keld Albrechtsen har jo sikkert nede på sit kontor sådan en papirkniv. Den kan bruges til at åbne breve, og det er jo lovligt og legitimt, når hr. Keld Albrechtsen åbner sine egne breve, men hvis han gik hen og tog mine breve i due-slaget og åbnede dem, så var det strafbart efter grundlovens § 72. Papirkniven er jo stadig væk

lige god, men den kan misbruges. Men jeg har ikke nogen grund til at tro, i modsætning til hr. Keld Albrechtsen, at danske myndigheder groft misbruger reglerne. Jeg tror faktisk og er overbevist om, at de overholder reglerne.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg synes slet ikke, hr. Helge Adam Møller forholdt sig til en stor del af problemstillingen her med, hvorledes man faktisk kan beskytte borgerne. For det er jo ikke kun et spørgsmål om efterretningsvæsenet. Det er ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt de overholder reglerne. Det, der er spørgsmålet, er, at der rent faktisk er mulighed for, at efterretningsvæsenet, ikke kun det danske, men internationale, også privatpersoner i dag, faktisk med det udstyr, der ligger, kan rode rundt inde i vores stuer, uden at vi ved det.

Og når vi snakker om demokratiet, så synes jeg egentlig også det burde bekymre De Konservative, hvordan man så kan beskytte borgerne i den situation. Og det hørte jeg ikke et ord om. Jeg synes, det kunne være fint, hvis De Konservative ville sige lidt om, hvorledes de kunne tænke sig rent faktisk at beskytte borgerne, og også – for det drejer det her sig også om – i hvilket omfang det er efterretningsvæsenet, man beskytter, og i hvilket omfang det er borgerne, man beskytter.

Og jeg tror faktisk, at i nogle tilfælde bliver man nødt til at foretage et valg og sige: Vi kan ikke give efterretningsvæsenet frit spil. Vi bliver nødt til at lave nogle indgreb, som sikrer, at borgerne er sikret privatlivets fred, og det hørte jeg intet om fra De Konservative.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu bliver man jo helt bekymret, når man ser hr. Helge Adam Møller med hans militære baggrund stå og fægte med sådan en sabel heroppe fra talerstolen. Men jeg vil godt stille hr. Helge Adam Møller et spørgsmål. Nu ved vi jo fra oplysninger, der er fremlagt af Information her til morgen, at USA og Canada har udspioneret bl.a. Greenpeace her i Danmark. Det går jeg ud fra vi er enige om er utilstedeligt. Det vil jeg godt spørge hr. Helge Adam Møller om.

Dernæst vil jeg godt spørge hr. Helge Adam Møller: Hvilken sikkerhed har Det Konservative Folkeparti for, at disse oplysninger, som USA har udspioneret hos Greenpeace i Dan-

mark, ikke er blevet udvekslet med danske efterretningstjenester i forbindelse med de aftaler, som danske efterretningstjenester har med USA?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Til hr. Keld Albrechtsen: Hvilken sikkerhed har jeg for, at USA eller andre lande ikke gør noget, der groft bryder danske retsregler? Jeg har nøjagtig den samme sikkerhed, som jeg nævnte før. Hr. Keld Albrechtsen har mulighed for lovligt at åbne sine egne breve, men hr. Keld Albrechtsen har også mulighed for at gå ind og stjæle alle mulige andre breve og åbne dem. Men det tror jeg ikke hr. Keld Albrechtsen gør, og jeg har ingen som helst grund til at mistænke hr. Keld Albrechtsen for det. Men selvfølgelig kan jeg da ikke bevise det og sige, det er umuligt. Og det kan jeg ikke gøre med noget medlem. Det kan jeg ikke bevise. Og jeg kan heller ikke bevise det andet.

Til hr. Knud Erik Hansens bemærkninger om at beskytte borgernes retssikkerhed vil jeg sige, at jo, det optager Det Konservative Folkeparti vældig meget. Det er faktisk derfor, vi stemte for den nuværende grundlov med alle de retssikkerhedsmæssige garantier. Det er derfor, vi støtter den nuværende retsplejelov og straffelov, som tilsikrer, at man har en række rettigheder, og at man også har nogle straffe for de få mennesker, der alligevel bryder de retsregler, der er fastsat. Og det synes vi, der skal være.

Men nogen garanti for, at der ikke er en enkelt person i dette land eller et andet land, som bryder de regler, vi har skrevet, kan jeg ikke give. Det tror jeg ikke der er nogen der kan.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu erkender hr. Helge Adam Møller – og det er jo klogt – at der godt kan have fundet det sted, som er beskrevet i Information, nemlig at USA aflyttede Greenpeace her i Danmark.

Men det, jeg så spørger om, er: Har hr. Helge Adam Møller sikret sig hos forsvarsministeren, at der ikke i forbindelse med de aftaler, som Danmark har med USA om udveksling af efterretningsoplysninger, har været et dansk abonnement på de oplysninger, den aflytning, som amerikanerne har foretaget over for Greenpeace? Kan hr. Helge Adam Møller gå herop og sværge højt og helligt, at sådanne oplysninger har han fået af forsvarsministeren, så han kan

være sikker på, at det ikke er sket? Det tvivler jeg meget stærkt på.

Og hvis hr. Helge Adam Møller ikke har sikret sig, at Greenpeace-oplysningerne ikke er gået til danske efterretningstjenester, har hr. Helge Adam Møller så ikke et forklaringsproblem?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg synes, jeg kan konstatere, at det er tomme ord, når De Konservative i den her sag snakker om at beskytte borgerne. Der var ikke et ord om, hvad De Konservative vil gøre for at sikre, at borgerne bedre kan beskytte sig mod aflytning, ikke et ord. Og kun et ord om, hvorledes vi skal beskytte efterretningsvæsenerne. Det er åbenbart det, der ligger dem mest på sinde.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg kan jo ikke gøre for, at hr. Knud Erik Hansen ikke kan høre.

Jeg sagde, at Det Konservative Folkeparti har stemt for og går ind for og arbejder for, at vi skal have en retsplejelov, at vi skal have en grundlov, og at vi skal have en straffelov. De første to for at regulere, hvad der må ske, og især hvad der ikke må ske over for privatlivets fred, og den tredje, straffeloven, for at sikre, at de, der alligevel bryder loven – og sådan er samfundet, det er der nogle der gør – kan straffes, og at de kan straffes hårdt, hurtigt og kontant.

Og til hr. Keld Albrechtsen: Det var vist forvanskning af den største skuffe, jeg endnu har hørt. Hr. Keld Albrechtsen siger noget med, at nu erkender hr. Helge Adam Møller, at det, der står i Information i dag om, at USA har gjort det ene eller det andet, er rigtigt.

For det første har jeg ikke læst Information. For det andet erkender jeg ikke noget som helst om det. Jeg aner ikke, hvad der står i Information i dag om det ene eller det andet, så jeg erkender intet. Og det vil jeg godt gentage én gang til, så hr. Albrechtsen også hører det: Jeg kender intet til, hvad der står, så derfor kan jeg ikke erkende noget.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Så synes jeg, det havde været rart, hvis De Konservative havde fulgt med i den debat her, som jo viser, at teknologien har nået et omfang og en

karakter, som gør, at det ikke er tilstrækkeligt bare at snakke om retsplejelov.

Der er brug for andre initiativer. Og hvis man kun hænger fast i retsplejeloven, så beskytter man ikke borgerne tilstrækkeligt i denne her sag. Og det er derfor, jeg mener, at De Konservative har sovet i timen i den her sag.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Knud Erik Hansen som ordfører.

Knud Erik Hansen (SF):

Der er en del drama i den sag. Det er jo en stor fortælling, og i virkeligheden er den jo næsten ufattelig.

Da jeg hørte om den første gang, tænkte jeg mest på, at det var sådan lidt opdigtet science fiction; ikke at jeg ikke kunne forestille mig, at det teknisk kunne lade sig gøre, men det var science fiction, der rent faktisk så ud til at fungere: at mange mennesker og udstyr med en kapacitet, der var enorm, tog fat på det her, gik ind og aflyttede i et omfang, som man ikke kunne forestille sig. Og det gør man øjensynlig. Vi har selvfølgelig ikke beviser, men indicierne er så mange, at man næsten automatisk må klassificere sig selv i kategorien sinke, hvis man fornægter, at det eksisterer.

Man hører heller ikke, at forsvarsministeren har benægtet, at det eksisterer, men klart sagt, at han ikke kender noget under navnet ECHELON – måske så under et andet navn, det skal jeg ikke vide. Men vi har ikke hørt en klokkeklar benægtelse.

Det, der er specielt ved ECHELON og teknikken, og som bør få os til at spidse ører, er, at det her ikke er normal efterretningsvæsenets virksomhed. Uanset om formålet er militær efterretningsvirksomhed, ja, så medfører teknikken, at man automatisk også går ind og aflytter civil kommunikation, og det rejser for os at se nogle helt nye problemstillinger, idet det ikke kun er almindelig kontrolvirksomhed ved efterretningsvæsenet, man skal i gang med, det er også andre ting, man skal tage fat på at diskutere. Vi kommer til at berøre nogle ganske vitale interesser i vores samfund, erhvervsinteresser, politiske interesser; NGO'ere og andre er truet. Alle parter, der laver kommunikation, hvor en tredje part har en interesse i kommunikationen, er truet i det her.

Derfor er det også et spørgsmål om at beskytte samfundet, at beskytte civilsamfundet mod en aflytning, og der bliver det givet på et

eller andet tidspunkt også et valg, når vi skal helt ned i detaljerne, om det er efterretningsvæsenet, man vil beskytte, og deres mulighed for at udøve en udstrakt aktivitet, eller det er borgernes rettigheder, man beskytter. Det, der er situationen, er, at teknikken rent faktisk har givet adgang til, at efterretningsvæsenet uden at spørge kan gå ind i vores stuer. Og så vil jeg godt sige: Jeg kan godt have tiltro til, at vi så i vore danske systemer har retssystemer, som sikrer, at det gør de ikke, men uanset det, uanset om man tror på det eller ej, så er det jo ikke tilstrækkeligt i den her sag, for teknikken er faktisk sådan, at internationale organisationer kan gå ind, private virksomheder kan i virkeligheden også gå ind og lytte. Derfor har vi brug for en anden dagsorden til at sikre os, at vi kan beskytte os mod denne aflytning, og dér er parlamentariske systemer også med kontrolorganer heller ikke tilstrækkeligt.

For os er det derfor helt afgørende, at man meget kraftigt på alle fronter går ind og er med til at sikre, at man kan beskytte sig som privat borger, at man som virksomhed kan beskytte sin kommunikation. Og det kræver også en indsats på mange fronter, for det er jo rent faktisk sådan i dag, at man kan gøre det langt hen ad vejen. Det meste af den elektroniske kommunikation, og det er det, vi snakker om – hvad enten det så er telefax eller tale, eller det er Internet – er digitaliseret, og når det er digitaliseret, er det teknisk muligt, at man kan gå ind og kryptere og i et sådant omfang, at den aflytning, der foregår i dag, vil få ganske store problemer. Og det er jo også derfor, efterretningsvæsenet går ind. De er jo i virkeligheden hunderædde, sådan som jeg opfatter det, for den situation, hvor de tidligere for nogle år tilbage faktisk havde frit spil, hvor man ikke kunne beskytte sig. Nu kan man rent faktisk beskytte sig, og det er også derfor, man ser, at de begynder at optræde på den politiske arena under forskellige former.

Når vi oplever hele debatten om Wassenaar-aftalen, har vi alle sammen fornemmelsen af, at efterretningsvæsenet faktisk stod bag. Det var nogle mærkelige argumenter, der kom frem, for, at vi pludselig ikke kunne have kryptering rundtomkring, og min fornemmelse, vores fornemmelse er klart, at her stod efterretningsvæsenet bag, for hvis vi virkelig fik stærk kryptering og fik det udbredt – og det var jo det, man forhindrede med Wassenaar-aftalen, at det

kunne udbredes – ja, så ville de få vanskeligheder.

Tilsvarende også omkring politiets aktivitet. De har en legitim interesse i at kunne gå ind og lytte med en dommerkendelse, men vi har ikke heller ikke fra justitsministeren fået en garanti for, at den politik, som politiet har ført, har sikret, at de åbninger, som politiet kræver, for at man kan aflytte efter en dommerkendelse, ikke bliver lavet på en sådan måde, at efterretningsvæsenet også kan gå ind og lytte. Der er klare fornemmelser af, at efterretningsvæsenet faktisk også har haft en finger med i spillet, når politiet kommer og kræver adgang til at kunne gå ind og lytte.

Så derfor er der brug for, og det er baggrunden for vores forslag til vedtagelse, at vi på forskellig vis sætter ind på mange fronter, således at borgerne reelt kan blive beskyttet mod den aflytning, der foregår.

Klaus Kjær (DF):

Det er jo et lidt mærkeligt grundlag, vi har for denne her forespørgselsdebat. Det er jo lidt mærkeligt på den måde, at vi jo ikke har noget sagligt, objektivt grundlag, hvorpå vi kan have debatten og debattere med hinanden. Det hele bunder i en række artikler i Ekstra Bladet, og det er derfor, jeg synes, den er mærkelig. Vi har ikke noget officielt dokument, vi har ikke nogen undersøgelse, vi har ikke nogen ting at hænge det i andet end en række artikler, som et dagblad har bragt til torvs.

Når det så er sagt, skal jeg på Dansk Folkepartis vegne meddele, at vi jo altid har haft et efterretningsvæsen. Det har jo eksisteret siden oldtiden, og der er jo heller ikke noget odiøst i, at man har udvekslet informationer efterretningstjenesterne imellem. Og der er heller ikke noget odiøst i, at man udnytter den til enhver tid værende teknik i forbindelse med det her arbejde. Og derfor er der heller ikke noget odiøst i, at man har lytte- og kommunikationsposter rundtomkring i landet. Ekstra Bladet har i sin artikelserie sat et stort spørgsmålstejn ved tilliden til disse anlæg, det på Amager, det ved Hjørring og det ved Christiansfeld. Men der er jo ikke noget odiøst i det, tværtimod. De er jo synlige, så alle og enhver kan se, de eksisterer. De ligger der, og sådan er det bare.

Under dette efterretningsvæsens virke kan det jo ikke undgåes, at også private borgere, organisationer, erhvervsvirksomheder osv. på en eller anden måde bliver involveret, og det er jo

en naturlig del af efterretningstjenesten. Og sådan har det jo altid været.

Med hensyn til den parlamentariske kontrol har Dansk Folkeparti ikke nogen specielle problemer på det her område. Den parlamentariske kontrol udøves i Efterretningsudvalget, hvor Dansk Folkeparti er repræsenteret, og vi er således dækket ind. Der kan man jo spørge om alt. At oplysningerne så er fortrolige og ikke må videregives, følger jo naturligt af disse sagers karakter.

Men med hensyn til de påståede krænkelse af privatlivets fred, og som ikke vedrører efterretningstjenestens virksomhed, har vi jo ikke nogen dokumentation eller for den sags skyld viden om det. End ikke forsvarsministeren, justitsministeren eller forskningsministeren kender til sådanne forhold, og det har jeg ikke nogen grund til at betvivle. Vi kan jo ikke gennem en forespørgselsdebat som denne i dag fremtvinge en sådan viden hos ministrene eller i Efterretningsudvalget.

Mon ikke Enhedslisten og Ekstra Bladet ser spøgelse, når de tror, at efterretningstjenesten er interesseret i alle borgeres helt private e-mails og telefonsamtaler. Borgerne kan jo sikre sig enten ved at benytte de elektroniske midler eller foretage krypteringer, hvis de vil sikre sig, og mon ikke alle, som har noget at skjule, er opmærksomme på den mulighed.

Det er klart, at hvis danske myndigheder medvirker til krænkelse af privatlivets fred, og det er så selvfølgelig uden særligt retsgrundlag, må Folketinget selvfølgelig reagere, men der er jo ikke skygge af dokumentation for, at noget sådant har fundet sted.

Dansk Folkeparti kan ikke støtte Enhedslistens forslag til vedtagelse. En vedtagelse af dette forslag om en redegørelse fra regeringen vil betyde et totalt sammenbrud i grundlaget for Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, det er til hr. Klaus Kjærs bemærkning om det grundlag, som denne her debat foregår på. Det er fuldstændig korrekt, som hr. Klaus Kjær oplyser, at Ekstra Bladet har bragt en række i øvrigt aldeles gode og grundige artikler med dokumentation af, hvad f.eks. efterretningsagenter, der har arbejdet i systemet, selv beretter.

Det er naturligvis en vigtig del af grundlaget for denne her debat. For et af problemerne er jo, at det, som disse kilder oplyser, konsekvent bliver fortiet eller bestridt af de ansvarlige ministre. Men dertil kommer jo så – og det er hr. Klaus Kjær muligvis slet ikke opmærksom på, formentlig er han det ikke, men så kan jeg meddele ham det i hvert fald – at vi jo altså også har officielle kilder, f.eks. patentregistre, hvor NSA har patenteret dette aflytningsudstyr. Det er jo fuldt tilgængelige og officielt bekræftede oplysninger, og de oplysninger, som er i pressen omkring den franske efterretningstjenestes aflytningssystemer, er fuldt tilgængelige og bekræftet af den franske regering, så det er vist kun i en snæver kreds af partier her i Folketinget, at man ikke er bekendt med den officielle karakter af denne her sag.

(Kort bemærkning).

Klaus Kjær (DF):

Jeg kan forstå på hr. Keld Albrechtsen, at Ekstra Bladets artikler er tilstrækkelig dokumentation for ham, for Enhedslisten, og måske også for SF. Der er jo ikke tale om, at nogle ministre har fortiet nogle oplysninger.

Ministrene har samstemmende sagt, at de ikke har noget kendskab til, at Forsvarets Efterretningstjeneste bliver misbrugt i relation til aflytning, hvor det drejer sig om krænkelse af privatlivets fred.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jamen det er fuldstændig korrekt, at alene Ekstra Bladets artikler ville være tilstrækkeligt sagligt grundlag for at rejse den her debat.

Men derudover ligger, til hr. Klaus Kjærs oplysning, yderligere en lang række dokumentation, f.eks. fra tilgængelige offentlige franske kilder, fra tilgængelige patentregistreringer, fra andre eksperter, f.eks. Europa-Parlamentets undersøgelse af den her sag, fra den amerikanske Kongres. Der mangler ikke oplysninger, men jeg tror, Dansk Folkeparti mangler kendskab til disse oplysninger.

Så kunne man selvfølgelig have det lønlige håb, at hvis vi nu forsynede Dansk Folkeparti med hele materialet, så ville det ændre tingenes tilstand i Dansk Folkeparti. Desværre tyder ordførerindlægget på, at mere saglig information og grundlag nok ikke ville ændre noget i Dansk Folkepartis holdning.

(Kort bemærkning).

Klaus Kjær (DF):

Jamen det er da muligt, at der foreligger såkaldt dokumentation fra andre lande, men det ændrer jo ikke ved det forhold, at både forsvarsministeren og justitsministeren har sagt, at de ikke har kendskab til, at sådan noget foregår i Danmark, oven i købet med hjælp fra efterretningstjenesterne. Det er da andre landes problemer. Vores ministre kan da kun svare for, hvad der sker her i Danmark ved danske myndigheders foranstaltning.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, nu burde hr. Klaus Kjær jo så også læse Information, som også, uafhængigt af Ekstra Bladet naturligvis, har bragt en lang række artikler om den her sag, og f.eks. i dag oplyser, at Greenpeace her i Danmark er blevet aflyttet af amerikanerne. Og vi ved ikke, og kan heller ikke få at vide af forsvarsministeren, om disse oplysninger også er tilgængelige for danske efterretningstjenester, som jo har et samarbejde med den amerikanske efterretningstjeneste.

Og det er blot et eksempel på det meget, meget omfangsrige og omfattende materiale, der eksisterer i den her sag, og som de forenede lyttepartier, nu med Dansk Folkepartis tilslutning, her i Folketinget har bestemt skal fejles ind under gultvæppet.

(Kort bemærkning).

Klaus Kjær (DF):

Nej, men jeg kan forstå, at oplysningerne om Greenpeace behøver vi ikke at gå til Efterretningsudvalget eller for den sags skyld til Efterretningstjenesten for at få at vide. Dem kan alle og enhver jo læse i Information.

Elisabeth Arnold (RV):

Ja, jeg synes også ligesom flere andre ordførere, at vi er lidt på gyngende grund, når vi tager udgangspunktet for forespørgslen her. Jeg vil godt citere med formandens tilladelse et lille afsnit fra Ekstra Bladet, som skriver:

»Ingen befolkninger i Vesten har nogen sinde stemt om et globalt overvågningssystem. Ingen folkevalgte har nogen sinde godkendt det, og ikke engang regeringerne kender til det.«

Så er det jo lidt svært at bede ministrene i den danske regering om at komme med nogle beskrivelser af, hvad det her handler om, når det står i Ekstra Bladet på tryk, at ingen rege-

ringer kender noget til det. Så kan man jo ikke komme så frygteligt langt i diskussionen.

Så går forespørgslen i øvrigt også på, hvordan man sikrer sig, og hvad ministeren kan oplyse om den parlamentariske kontrol med ECHELON. Jeg synes, det er lidt ejendommeligt, at man beder om en parlamentarisk kontrol med noget, som den danske regering mener, den ikke har kendskab til, eller som i hvert fald også Ekstra Bladet skriver, ingen regering kender noget til og ingen har vedtaget.

Jeg synes, at det, man med rette kan diskutere – og det er der også flere, der har gjort i dag – er selvfølgelig, hvordan vi får indsigt i, hvordan det her fungerer, hvordan vi beskytter os imod at blive overvåget af den pågældende aflytningsorganisation.

Jeg er personlig ikke i tvivl om, at ECHELON findes. Udover at jeg har fulgt med i Ekstra Bladets debat og også af og til læser Information – jeg har oven i købet engang også hørt en radioudsendelse om det – så der findes mange steder i den offentlige debat, hvor ECHELON har været diskuteret, og der er for mig ingen tvivl om, at selvfølgelig findes der et sådant netværk, et sådant samarbejde.

Problemet er jo, at med de tekniske fremskridt, der er i moderne tid, er det uigennemskueligt, det er utrygt, skjult, bekymrende. Det er noget teknisk voodoo for mange af os, og det er helt oplagt, når selv eksperterne siger, at vi ikke kan beskytte os mod, at de signaler, vi sender ud i rummet via satellit, fordi vi skal tale i mobiltelefon, at vi ikke kan beskytte os imod, at den satellit, vi kommunikerer igennem, at den og vi bliver aflyttet af nogle uvedkommende personer.

Så det er selvfølgelig teknisk muligt at aflytte stort set alt, hvad vi foretager os, som kommunikerer via det elektroniske satellitsystem. Det er teknisk muligt, og vi kan ikke beskytte os mod det anderledes end ved at lade være med at telefonere, at tale i tunger, på en eller anden måde sløre vores budskaber, så de, der skal opfange det eller aflytte det, ikke kan afkode eller forstå, hvad vi siger.

Så der er grund til at være bekymret og grund også til at være realistisk og sige: Jamen disse aflytningssystemer findes, og efter hvad jeg har fået oplyst af ministrene, så er det altså et samarbejde mellem USA, England, Australien, Canada, New Zealand, altså magter, som vi ikke har nogen parlamentarisk kontrol over i Danmark. Og jeg ville i hvert fald ikke bryde

mig om at skulle sidde og have parlamentarisk kontrol med andre landes systemer. Vi ville da heller ikke bryde os om, at andre lande sidder og kontrollerer vores systemer.

Så jeg er ikke i tvivl om, at det findes, men jeg er desværre heller ikke i tvivl om, at vi ikke kan undgå, at der foretages aflytninger.

Det næste spørgsmål er selvfølgelig så, hvordan borgerne beskytter sig mod at blive aflyttet. Det er rigtigt, som det er nævnt flere gange før her, at vi har en retsplejelov, vi har grundloven, der fastslår brevhemmeligheden. Ja, man kan kun foretage rumaflytning efter kendelse i Danmark, og man kan kun foretage telefonaflytning efter kendelse, men satellitkommunikation kan altså aflyttes af andre, ikke af danske myndigheder – det må de ikke – men af udenlandske sammenslutninger. Det kan vi ikke gardere os imod.

Den eneste måde, vi selv kan beskytte os mod at blive aflyttet, er ved at kryptere vores meldinger, kryptere vores e-mails, kryptere vores ting, som vi sender ud over nettet. Det er selvfølgelig en mulighed, vi skal have som danske borgere, at putte vores meldinger ind i en konvolut af kryptering, sådan at brevhemmeligheden, så at sige også den elektroniske brevhemmelighed, kan blive opretholdt, sådan at vi kan føle os nogenlunde trygge.

Men den danske efterretningstjenestes tilstedeværelse er vi jo, i hvert fald fra radikal side, klar over er nødvendig, selv om den er udemokratisk. Efterretningstjenesterne er udemokratiske institutioner i et demokratisk samfund. De er udemokratiske, de er lukkede. Men de er desværre nødvendige, det har al erfaring vist, og derfor accepterer vi også deres tilstedeværelse.

Men de skal kontrolleres. Vi har i Danmark et system for parlamentarisk kontrol af efterretningstjenesterne. Man kan diskutere, om det er den rigtige måde at gøre det på, eller om det er tilstrækkeligt, men det betyder i hvert fald, at flere personer end lige regeringens ansvarlige ministre er involveret i den informationsudveksling, der er til rådighed. Men det betyder jo ikke, at de ting, der drøftes i det parlamentariske kontroludvalg, er offentligt kendte – så er der jo ikke mere den hemmelighed, som er nødvendig for efterretningstjenesternes virke.

Men at det er et udemokratisk og lukket system mener jeg ikke, man kan anfægte. Sådan er det af natur, og vi føler altså, at det er nødvendigt med en parlamentarisk kontrol, men

om den, der er der nu, er den rigtige, er vi ikke sikre på.

Endelig vil jeg så sige som det allersidste og nok det allervigtigste, at efterretningstjenesternes virksomhed skal beskrives ved lov. Der er ikke i dag lovgivning, som beskriver efterretningstjenesternes virksomhed, og det ser vi frem til kommer, når PET-kommissionens arbejde er færdigt, og vi får en redegørelse for, hvordan man kan lave en lovgivningsmæssig beskrivelse af efterretningstjenesternes virksomhed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige fru Elisabeth Arnold tak, fordi hun klart her fra talerstolen på baggrund af det materiale, som hun har sat sig ind i, erkender, at ECHELON-systemet eksisterer. Hun har også fået bekræftet af ministrene, at USA og England og andre lande er med i det.

Så forstår jeg bare ikke rigtigt – og det vil jeg godt spørge om – hvorfor man så ikke kan lave en redegørelse her til Folketinget, når ministrene kan fortælle fru Elisabeth Arnold om det? Det forstår jeg ikke helt.

Fru Elisabeth Arnold når til den konklusion, at javist, dette her eksisterer, og det er et problem, men vi kan altså ikke gøre noget ved det, siger så Det Radikale Venstre. Det er desværre bare ærgerligt. Der vil jeg godt spørge Det Radikale Venstre, om man, inden man kaster håndklædet i ringen, så ikke sammen med os andre godt vil være med til at undersøge, om det nu er helt rigtigt, at vi intet, overhovedet intet, kan gøre for at dæmme op for det her problem.

I Tyskland har man haft den opfattelse, at det kunne man altså godt ved at stille nogle krav til USA, i Europa-Parlamentet arbejder man faktisk med det, fordi man ikke mener, det er rigtigt, at vi står magtesløse over for det her. Men er det Det Radikale Venstres helt afsluttende holdning, at vi er fuldstændig magtesløse over for dette her?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg synes, det var værd at notere, at Det Radikale Venstre sagde, at det var vigtigt, man krypterede. Men det, jeg manglede, og det vil jeg egentlig godt have et svar på, er: Hvad så? Hvad er det for nogle handlinger, der skal til? Jeg mener, at det forslag til vedtagelse, der lig-

ger nu, faktisk præciserer nogle nødvendige ting, nemlig at vi sørger for, at der bliver arbejdet for, at det bliver alment udbredt af kryptere, arbejder for, at der ikke laves modtræk, således at man ikke kan beskytte sig ved kryptering, at der er internationale aftaler, der kan fremme krypteringen alment, og at vi får en belysning af det her, så vi ved, hvad det er for noget, vi skal sætte op imod.

Altså, det er det, forslaget til vedtagelse lægger op til, så hvis Det Radikale Venstre rent faktisk gerne ville arbejde for en kryptering og støtte det, så ligger der et godt forslag til vedtagelse, man kan støtte, men jeg manglede faktisk nogle konkrete initiativer fra Det Radikale Venstre.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Nej, nu må hr. Keld Albrechtsen altså have mig undskyldt. Jeg synes ikke, jeg vil forlange af den danske regering, at den skal komme med en redegørelse til det danske Folketing om, hvad et tilfældigt sammenrend af andre magter har lavet af fælles aflytningsudstyr, som kan aflytte hele verden. Det mener jeg faktisk er en opgave, som jeg nok ikke vil bede den danske regering om at løse; det kan jeg ikke forestille mig den kan løse på nogen som helst måde. Den skal jo henvende sig til USA og UK og Canada osv. og bede om at få en beskrivelse af, hvilke specielle danske aktiviteter der har været aflyttet dér. Det er simpelt hen ikke muligt, og jeg synes, det ville være et fuldstændig urimeligt krav.

Så spørger hr. Keld Albrechtsen, hvorfor man ikke kan gøre noget ved det, om vi virkelig er så magtesløse: Jamen den glimrende radioudsendelse, jeg beskrev, jeg hørte engang, handlede faktisk om nogle teknikere, som havde forstand på elektronik og på satellitter osv., og som sagde, at det ikke er muligt at forhindre, at nogle går ind og aflytter på en eller anden tilfældig satellit og opsamler, hvad der kommer af signaler gennem den satellit. Og det vil sige, at hvis vi betjener os af satellitkommunikation, så kan vi altså ikke udelukke, at den satellit, vi betjener os af, bliver aflyttet, og jeg har ingen teknisk mulighed for at anfægte det synspunkt.

De pågældende eksperter sagde, at man ikke kan undgå at blive læst i kortene eller at blive aflyttet, men man kan undgå, at nogen finder ud af, hvad man siger, nemlig ved at kryptere.

Det er den eneste måde, man kan undgå at blive afsløret på, om jeg så må sige.

Og så vil jeg blot sige til hr. Knud Erik Hansen: Jamen jeg har forstået det sådan, at det er muligt, og det er lovligt for danskere at kryptere deres meddelelser, og det ser jeg ingen som helst problemer i.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Elisabeth Arnold mener altså, det vil være fuldstændig urimeligt, hvis Danmark, ligesom Tyskland gjorde det, over for USA stillede krav om, at de holder op med at bruge deres lytteudstyr vendt mod tyske borgere og virksomheder. Jeg må så desværre opfatte fru Elisabeth Arnolds svar sådan, at hun er hamrende ligeglad med, at USA har aflyttet Greenpeace her i Danmark f.eks.

Så ville jeg gerne spørge fru Elisabeth Arnold, om det ikke bekymrer Det Radikale Venstre, at hvis man nu beslutter sig for, hvad et flertal i Folketinget åbenbart på nuværende tidspunkt er indstillet på, at her skal intet foretages, her er intet at gøre, at vi kan intet gøre, at vi er afmægtige, ja, så kommer der en slags oprustningsspiral i gang, hvor efterretningstjenesterne hele tiden udvikler nyt udstyr til at komme uden om krypteringen, og hvor virksomheder og borgere så beskytter sig med endnu mere stærk kryptering, og hvor der så altså simpelt hen vil blive et sådant kapløb, hvor milliarder af kroner og dollars og euro osv. vil blive bortødslet i en sådan spiral. Synes Det Radikale Venstre ikke, det er en temmelig tåbelig udvikling?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg vil godt sige til fru Elisabeth Arnold, at det er rigtigt, at man kan kryptere frit i Danmark, men det, der er problemet, er, at hvis det skal være effektivt, og hvis det skal være sådan, at borgerne generelt kan beskytte sig, så skal det være alment udbredt. Derfor er der brug for, at man aktivt arbejder for, at det bliver alment udbredt, ellers er det en narresut for de fleste borgere.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Hr. Albrechtsen nævnte nogle eksempler fra Tyskland, men så vidt jeg har forstået, var det et amerikansk udstyr, som var anbragt på tysk

grund. Derfor var der amerikansk dispositioneret over den pågældende installation, og så kunne Tyskland sige: Vi vil gerne sikre os, at den pågældende amerikanske installation ikke anvendes til aflytning af tyske borgere.

Noget tilsvarende kan vi altså ikke gøre i Danmark, eftersom der ikke er noget amerikansk lytteudstyr i Danmark. Det har jeg forstået af forsvarsministerens redegørelse, og jeg har altså ikke andet end hans ord at støtte mig til, og jeg har altså valgt at tro på, at sådan er det. Der er ikke noget udstyr i Danmark, som vi kan forlange bliver brugt på en eller anden eksklusiv måde, og derfor kan vi altså ikke stille tilsvarende krav.

Om kryptering kan jeg sige til hr. Knud Erik Hansen, at jeg læser ofte i aviser og blade og andre publikationer om kryptering. Men det er altså noget, som folk, der arbejder med edb, ved noget om, så det, at jeg specielt skulle kunne gøre noget for at forhindre udbredelsen af kryptering som almenviden, kan jeg slet ikke genkende.

Jann Sjursen (KRF):

Efterretningsvirksomhed er nødvendig, og deri ligger så også ifølge sagens natur – som vi ser det fra Kristeligt Folkepartis side – at efterretningsvirksomhed nødvendigvis må være hemmelig, må være fortrolig.

Derfor har vi det også sådan, at de redegørelser, som regeringen må give, når efterretningsvirksomheden også skal være underlagt parlamentarisk kontrol – for det skal den selvfølgelig være – må gives i fortrolighed i de relevante udvalg i Folketinget og i særdeleshed i udvalget vedrørende efterretningsvirksomhed. Det sker også, og det er vi trygge ved, selv om vi ikke selv har sæde i det udvalg i dag, men måske kan have forhåbninger om over tid at få sæde i det, hvis dette udvalg bliver udvidet, som der jo er et arbejde i gang med.

Vi kan meget vanskeligt forestille os det, som forespørgerne i dag er inde på: at man skal bede regeringen om også at se på internationale aftaler vedrørende aflytningsvirksomhed. Det er sådan set efter vores opfattelse ikke noget, som ligger lige for, netop fordi aflytning er noget, der ligger inden for efterretningsvirksomheden i almindelighed og er hemmeligt og fortroligt. Vi kan ikke forestille os, at det vil være muligt at indgå sådanne aftaler med fremmede magter.

Vi er selvfølgelig også optaget af at kunne beskytte borgerne bedst muligt. Stærk kryptering er i den sammenhæng et vigtigt redskab, og noget af det, forespørgerne peger på i deres forslag til vedtagelse, er jo også, at man skal fremme arbejdet med hensyn til stærk kryptering. Det kan vi for så vidt godt gå ind for. Men på den anden side er der jo ikke nogen her i salen, der ikke er gået ind for det i dag, og heller ikke regeringen har modsat sig det synspunkt. I den forstand er det forslag til vedtagelse, som er fremsat, altså i virkeligheden overflødigt, og da de øvrige punkter i forslaget til vedtagelse ikke huer Kristeligt Folkeparti, kan vi altså ikke støtte det.

Vi er fuldt ud trygge ved, at regeringen vil gøre noget for at fremme stærk kryptering og vil i øvrigt henholde os til den beskyttelse af borgerne, som jo selvfølgelig først og fremmest fremgår af grundloven, men også af retsplejeloven, som flere andre ordførere også har fremhævet her i debatten.

Vi kan altså ikke støtte det fremsatte forslag til vedtagelse fra SF og Enhedslisten.

Kim Behnke (FRI):

En af de overskrifter, som Ekstra Bladet har stimuleret forespørgerne med, hedder »Hitler ville have slikket sig om munden« – underforstået at hvis det totalitære styre i Nazityskland havde haft mulighed for at aflytte folk med den teknologi, vi har i dag, kunne det være gået endnu værre.

Jeg har den modsatte opfattelse. Hvis den teknologi havde været til rådighed dengang, havde de demokratiske styrer blandt de allierede kunnet bruge den, og så havde vi undgået den ydmygelse, det var for den vestlige verden, at Chamberlain skulle komme tilbage til London og erklære »Fred i vor tid«. Så havde man nemlig haft viden om, hvad der rent faktisk foregik af rædselsfulde ting under Hitlers regime.

Sådan er det jo med mange ting. De kan bruges af de gode, og de kan misbruges af de onde. Men fordi flyvemaskiner bliver brugt til at bombe mennesker, er der jo ingen, der drømmer om at forbyde civil luftfart, og på samme måde er det med efterretningsstjenesternes virksomhed og overvågning. Formålet er at beskytte vore demokratier, og det formål har så den bivirkning, at der er nogle civile borgere, der ikke har én ond tanke i livet, som kommer til at betale en pris for det i form af, at der foregår en

overvågning. Men alternativet vil jeg under ingen omstændigheder være med til.

Det er vores opfattelse i Frihed 2000, at overvågning er en nødvendighed, og situationen er jo den meget enkle, at den dag – Gud forbyde den nogen sinde opstår – hvor et dansk stormagasin bliver sprængt i luften af terrorister, ville der lyde et ramaskrig i Folketinget, og justitsministeren og forsvarsministeren ville blive spurgt, hvorfor i alverden efterretningstjenesterne ikke havde været i stand til at opsnappe oplysninger om det og forhindre, at ulykken, katastrofen, terrorhandlingen skete. På det tidspunkt vil man være taknemmelig for, at man har kunnet overvåge kriminelle miljøer og finde ud af, hvad de havde af planer.

Derfor er budskabet til borgerne i dag, at hvis de vil være sikre på, at der ikke er nogen, der følger med i, hvad de går og foretager sig i deres privatsfære, skal de lade være med at sende åbne postkort. Hvis man sender et åbent postkort, kan det jo godt være, modtageren møder en postmand ved sin havelåge, og han fortæller med et smørret grin, at han har læst postkortet. Hvis de oplysninger, der står i kortet, er nogle, man vil beskytte, må man putte kortet i en kuvert.

Jeg er fuldstændig enig med fru Elisabeth Arnold i, at den moderne kuvert hedder kryptering. Derfor har både Enhedslisten og SF jo fuldstændig ret i, at der burde arbejdes aktivt for udbredelse af stærk kryptering, og jeg hører ikke til dem, der mener, at regeringen har løst opgaven ordentligt. Der er nemlig sket skade på det punkt, og den skete den 3. december 1998 i Wien, hvor en eller anden kontorelev fra Erhvervsministeriet lod sig imponere af den store Sachertorte og gik med til, at Danmark tilsluttede sig Wassenaar-aftalen.

Efterfølgende er den aftale omdannet til et EU-direktiv, som betyder, at man i dag klassificerer stærk kryptering på niveau 9, dvs. det samme som nukleart udstyr og den slags. Derfor er der sket skader, for så vidt angår retten til stærk kryptering, så på det punkt er vi fuldstændig enige.

Men når man vil forhindre politiet i uden dommerkendelse at kunne bruge de tekniske muligheder, er vores opfattelse, at det punkt ikke er anvendeligt i praksis. Når politiet går ud og køber noget radioudstyr, har udstyret jo altid knapperne påmonteret, så at skulle have en

dommerkendelse for, om man må dreje på knappen, forekommer absurd. Det punkt synes vi ikke er særlig heldigt formuleret, og slet ikke når vi har hørt udlægningen fra specielt SF's ordfører af, hvad man lægger i det punkt. Til gengæld synes vi, det er en god idé, at man arbejder for internationale aftaler, der kan sikre brevhemmeligheden – hurra for det og for privatlivets fred!

Så er der endelig spørgsmålet, om man skal lave en redegørelse. Man kunne selvfølgelig vælge at lægge tingene frem i en sådan redegørelse, og så kunne regeringen skrive 14 sider li-rumlarum, og så havde den jo opfyldt den forpligtelse. Men så ville forespørgerne med rette kunne anklage regeringen for ikke at have levet op til intentionerne i det, Folketinget havde vedtaget.

Vi var egentlig forholdsvis positivt indstillet over for forslaget til vedtagelse. Men når vi har fulgt debatten i dag og har hørt, hvad man lægger i begreberne, og at der også skal gives en redegørelse for, hvad der sker i udlandet osv., må vi sige, at det er vores opfattelse, at så kommer den vedtagelse ikke til at tjene formålet, som kunne have været at sikre fri ret til kryptering og privatlivets fred.

Med disse ord så kan vi desværre ikke støtte forslaget til vedtagelse, og vi mener i øvrigt, at der i langt højere grad bør udvises forståelse for, at det, vi snakker om her, er efterretningsvirksomhed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil takke hr. Kim Behnke for den faktisk meget positive modtagelse af det forslag, som SF og Enhedslisten har stillet.

Jeg må indrømme, at jeg forstår så ikke helt, hvad det er, der egentlig bekymrer hr. Kim Behnke i forbindelse med tolkningen af det, vi har foreslået. Vi har f.eks. netop omhyggeligt formuleret forslaget således, at der ikke bedes om en redegørelse for, hvad Forsvarets Efterretningstjeneste foretager af aktiviteter rettet imod udlandet, altså hvad Forsvarets Efterretningstjeneste f.eks. undersøger om forholdene i Rusland eller andre steder. Så jeg vil da kun opfordre hr. Kim Behnke til at overveje det en gang til, når han nu anerkender, at der er et behov for en sådan redegørelse, som vi foreslår, hvilket jeg godt vil sige tak for.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Jamen det er jo et problem, når man laver et forslag til vedtagelse med så mange pinde, i dette tilfælde fire. Vi har da haft guldvægten fremme, for to af pindene har vi sympati for, nemlig udbredelse af stærk kryptering og arbejde for de internationale aftaler, der sikrer brevhemmelighed. Men hvis man ikke mener, at der skal gives en redegørelse, som også omfatter aktiviteter i udlandet, skal man altså lade være med at skrive det i det sidste punkt.

Med hensyn til punkt 2 står der, at det teknisk kun skal være muligt at aflytte, såfremt man har en dommerkendelse. Det betyder, at med meget af det udstyr, man allerede i dag har stående på hylden, skal man hen og have en dommerkendelse, inden man tænder for det, for hvilken frekvens har man nu tænkt sig at indstille det på? I praksis kan en sådan vedtagelse kun blive brugt, hvis man i en given situation har tænkt sig at genere eller begrænse politiets muligheder, og når den situation opstår, er det vores opfattelse, at så bør politiet aflytte dem, der måtte være mistanke mod, frem for at man først skal fortolke en vedtagelse i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Vi må tale lidt forbi hinanden, for det, der er meningen med den anden pind, er rent faktisk at sikre, at politiet kan komme ind og aflytte med en dommerkendelse. Vi synes, det er o.k., at vi indretter udstyret således, at politiet kan bruge en dommerkendelse og rent teknisk kan komme ind og aflytte.

Det, der er spørgsmålet, og det, der er problemet, er, at der foregår nogle drøftelser på internationalt plan, hvor politisamarbejdet stiller krav til udbydere og softwareproducenter om, hvorledes de skal indrette deres systemer, og her har vi ingen sikkerhed for, at de krav er af en sådan karakter, at de ikke forhindrer efterretningsvæsenet i at komme ind.

Hvis man åbner systemerne – eller sagt på en anden måde: Hvis man åbner systemerne, og det er det, politiet beder om for at kunne lytte ved dommerkendelse – hvor meget åbner man dem så? Åbner man dem således, at det kun er muligt for politiet at komme ind, eller åbner man så meget, at det også er muligt for efterretningsvæsenet at komme ind? Og den sidste pind går på, at der ikke skal åbnes så meget, at efterretningsvæsenet også kan komme ind.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Jeg må indrømme, at det blev jeg ikke klogere af.

Jeg synes, SF i denne forbindelse anvender for stærk kryptering i det andet punkt. Jeg forstår det altså ikke, heller ikke efter den mundtlige udlægning, og vi vil nødig stemme for noget, vi ikke forstår indholdet af, så jeg må bede om, at der sker en dekryptering af det, inden vi skal tage stilling til det.

Forsvarsministeren (Hans Hækkerup):

Jeg skal først starte med at takke for de venlige bemærkninger, der er kommet om mit svar på forespørgslen.

Jeg har jo fulgt debatten, og der var sådan set ikke ret mange spørgsmål til mig. Men der var da nogle, først og fremmest stillet af hr. Keld Albrechtsen, og dem skal jeg da også forsøge at besvare.

Men før jeg går i gang med det, vil jeg egentlig godt sige, at man skulle næsten tro, hr. Keld Albrechtsen var journalist, for når jeg bliver ringet op af snedige journalister, starter de med at spørge: Vil ministeren – eller vil du, siger de normalt, når de ringer til mig – bestride sådan og sådan og sådan? Så nævner de et eller andet forhold, og så forklarer jeg glad og fro, hvad jeg mener. Men når jeg så slår op og læser avisen næste dag, står der, at ministeren erkender et eller andet, jeg aldrig har bestridt, og det er måske også meget godt.

Der var nogle eksempler i den måde, hr. Keld Albrechtsen spurgte på, som illustrerede den teknik, og et af dem var: Vil ministeren blive ved med at bestride, at andre lande aflytter dansk kommunikation? Til det vil jeg jo sige, at jeg har ikke nogen sikker viden om, at andre lande aflytter os, men jeg tror så sandelig, at dansk kommunikation aflyttes af andre lande og måske også af organisationer og enkeltpersoner, og hvad ved jeg. Signalerne spredes jo via satellitter osv., og alle, der har adgang til den rigtige teknik, kan hente dem ned, så jeg bestrider det ikke, og jeg vil heller ikke se i morgen, at jeg erkender det, for jeg tror, det er tilfældet.

Men når jeg så bliver spurgt: Kan ministeren bekræfte oplysningerne i Information om, at Frankrig og Tyskland har et samarbejde om aflytning sådan og sådan, så må jeg sige: Det har jeg ikke noget kendskab til, det har jeg ikke undersøgt, så det kan jeg ikke bekræfte, for for at

bekræfte det, kræves det, at man har en sikker viden. Men jeg tror da, det er meget sandsynligt, at der eksisterer et sådant samarbejde.

Og det samme med ECHELON. Altså jeg har ikke nogen viden om, at der eksisterer et sådant samarbejde, men det er da meget sandsynligt, at der gør det. Det er ikke noget, jeg har bestridt på noget tidspunkt. Jeg har faktisk gentaget alle de steder, man har ulejligt sig med at spørge mig, at det er da meget sandsynligt, der eksisterer et sådant samarbejde.

I det hele taget må man vel sige – og hr. Knud Erik Hansen var lidt inde på det, altså det var, som om at hr. Knud Erik Hansen var vågnet op til en verden, hvor han opdagede, at der pludselig var mulighed for at aflytte kommunikation – at det er den virkelige verden. Det er en teknisk realitet, uanset om man synes, det er ubehageligt eller ej.

Og som jeg også har været inde på i mine svar tidligere er det således, at der er kun én måde at tackle det problem på, der er kun én løsning, og det er stærk kryptering. Altså den mulighed, som er nævnt i Enhedslistens og SF's dagsorden, at man skulle kunne indgå internationale aftaler, hvor lande fraskrev sig muligheden for at lytte på andre landes kommunikation eller den kommunikation, der kom fra andre lande, er simpelt hen urealistisk.

Jeg tror ikke, hvis der er væsentlige nationale interesser på spil, at man så kan få noget land til at fraskrive sig de muligheder. I hvert fald ville det ikke være de lande, der var interessante. Og selv om man eventuelt skulle kunne få enkelte lande til at gøre det, ja, så er det helt sikkert, at der ville være en lang række andre lande, som altså fortsat ville aflytte kommunikation fra og til Danmark.

Så vejen frem er ikke internationale aftaler. Den mulighed er ikke til stede, hvis man vil sikre danskerne. Det vil tværtimod skabe et fuldstændig falsk indtryk af sikkerhed. Der er kun én mulighed, og det er kryptering.

Så stillede hr. Keld Albrechtsen også under debatten her et virkelig kryptisk spørgsmål, og jeg var faktisk ved at falde ned af stolen. Men jeg går ud fra, at det var polemisk ment; ellers har jeg i hvert fald svært ved at forstå det. Men spørgsmålet var, om forsvarsministeren brugte den særlige undtagelsesbestemmelse, der er i forsvarslovgivningen om, at man under ekstraordinære forhold kan foretage aflytninger og krænke brevhemmeligheden.

Det er selvfølgelig ikke tilfældet. Og det gør forsvarsministeren jo heller ikke, fordi det, der er tale om her, er jo, at under helt særlige forhold har man mulighed for at beskytte landets forsvar, landets sikkerhedsinteresser. Men det er under helt særlige forhold, og de foreligger jo bestemt ikke. Men jeg mener stadig, at det var et meget kryptisk spørgsmål.

Så var der et andet spørgsmål, som jeg i øvrigt mener jeg har besvaret mange, mange gange, nemlig: Aflytter man kommunikation ind og ud af Danmark? Og der er svaret, at FE's indhentning ikke omfatter danske statsborgere og andre personer, som er bosiddende i Danmark. Men jeg har også svaret – det svarede jeg såmænd også på i går, men jeg gentager det gerne – at de procedurer, hvormed man rent teknisk set sikrer, at det ikke er tilfældet, har jeg jo omhyggelig redegjort for i Kontroludvalget. Og det gør jeg netop, fordi Folketinget har et særligt udvalg, hvor man kan gå mere i detaljerne omkring de her spørgsmål, som er belagt med fortrolighed. Men altså som sagt, jeg gentager gerne mine svar, og så håber jeg, at der ikke én gang til står, at jeg erkender.

Med hensyn til spørgsmålet – og det blev også rejst her – om FE eller Danmark, eller hvem det nu skulle være, omgår de gældende danske regler ved at få oplysninger om danske borgere eller andre personer bosiddende i Danmark fra samarbejdspartnere, så kan jeg sige, at det gør vi ikke. Forsvarets Efterretningstjeneste får ikke oplysninger af den karakter fra de efterretningstjenester, man samarbejder med. Den måde, vi udveksler oplysninger på, er anderledes. Så den sikkerhed ligger der altså også.

Så til sidst: Hr. Knud Erik Hansen havde et spørgsmål, og jeg er jo enig i, at en væsentlig del af det her er den civile trafik også. Der blev også rejst spørgsmålet om virksomhederne og virksomhedernes interesser, og det er også noget, vi fra regeringens side er meget optaget af. Og der jeg kan altså sige, at når jeg siger danske statsborgere og andre personer, bosiddende i Danmark, ja, så omfatter det selvfølgelig også danske virksomheder. Og altså: Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed omfatter ikke danske virksomheder.

Og i forhold til virksomheder og oplysninger, der ikke hidrører fra Danmark, ja, der må jeg sige, at Forsvarets Efterretningstjeneste ikke driver industrispionage, det er ikke opgaven. Men det er klart, at man interesserer sig for proliferation af våben, og specielt selvfølgelig

spredning af særlig farlige våben, teknologi omkring atomvåben, biologiske og kemiske våben, og selvfølgelig også det, der teknisk set hedder dual use-produkter, altså ting, der kan bruges både civilt og militært.

Og det mener jeg netop er et godt eksempel på nogle af de trusler, som vi skal være meget opmærksomme på, som er den nye tids trusler, og hvor det er nødvendigt netop at have en efterretningstjeneste, der er i stand til at indhente oplysninger, som kan være med til også på den måde at sikre freden.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):
Hr. Keld Albrechtsen i anden omgang.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne forsikre ministeren om, at vi aldrig kunne drømme om at bebrejde ham et øjeblik, når han erkender noget offentligt. Og det var jo bl.a. tilfældet, da vi havde samrådet i Folketingets Europaudvalg i september. Da erkendte ministeren, at for det første eksisterer der altså en omfattende aflytning, og for det andet har Danmark aftaler med »de store demokratier«, tror jeg var ministerens formulering, om udveksling af oplysninger på efterretningsområdet. Og det var jo så tæt, som man åbenbart kan få ministeren til en erkendelse af, at de ting, vi her har peget på, rent faktisk foregår.

Det, som så selvfølgelig er en skuffelse i dag, er, at på baggrund af det meget omfattende materiale, som så er blevet fremlagt også i den efterfølgende periode, siden vi havde det samråd, er det altså ligesom gået i stå hos ministeren. Nu vil man ikke rykke sig længere, på trods af at dokumentationsmaterialet er så stærkt, som det er.

Der kan jeg bare sige, at selv om debatten for SF og Enhedslisten i dag selvfølgelig har været en skuffelse i den forstand, at vi ikke kan få vedtaget vores forslag her og nu, vil jeg sige, som også hr. Finsby, var det vist, var inde på, at vi stillede jo spørgsmål om det her for 2 år siden, og da fik vi ikke noget svar. Så vi fortsætter selvfølgelig også fremefter.

De skridt, vi har nået frem til at få en mere reel debat om, har trods alt været der, bl.a. på det nævnte samråd i september. Og der vil komme nye redegørelser og oplysninger, bl.a. fra EU-Parlamentet, der arbejder interesseret med det, fra den amerikanske Kongres, hvor medlemmer af Kongressen arbejder interesseret med det, fra bl.a. Tyskland og Frankrig, hvor

det jo er kommet frem, at de har et tilsvarende system som ECHELON.

Og der vil jeg godt sige ministeren: Når nu man ellers fra regeringens og et stort flertal i Folketingets side altid, når der opstår et eller andet problem, siger, jamen det skal vi have EU til at løse, det løses bedre i EU, lad os rejse det i EU, så overrasker og undrer det mig egentlig, at man ikke gør det i den her sag, hvor vi kommer og siger, at vi egentlig godt vil bede regeringen om at tage det op i EU, fordi i EU har de faktisk forhandlinger i gang om det, man kalder lovlig aflytning, altså hvordan man laver regler om, at aflytning kan foregå, men det skal være lovligt. Og hvordan kan man sikre, som bl.a. hr. Knud Erik Hansen har været inde på under debatten, at adgangen til at aflytte telekommunikation bliver både teknisk og juridisk ordnet sådan, at det foregår efter dommerkendelse og efter retsreglerne. Det har man åbenbart erkendt i EU er nødvendigt i et samfund, der er udsat for så voldsom en internationalisering og globalisering, at det er en opgave, man løser på tværs af grænserne, som man ikke kan løse i det enkelte land, fordi så vil man stå afmægtig over for problemerne.

Og der oplever vi altså den i og for sig paradoksale situation, at flertallet, det, jeg kaldte »de forenede lyttepartier«, i denne sag har valgt den nationale isolationisme. Man har valgt at sætte sig tilbage i afmagt, ikke satse på internationale løsninger og slet ikke EU, uha, uha! Og jeg må indrømme, at det sådan set er en overraskende måde, som sådan en debat udvikler sig på.

Men jeg synes vitterlig, man skal rejse det her i EU, ikke mindst fordi vi ved, at England har en omfattende aflytningsvirksomhed sammen med amerikanerne, og vi ved, at Frankrig og Tyskland driver den her trafik og har tænkt sig at anskaffe nye spionsatellitter, har tænkt sig at bruge hundredvis af millioner franc på den her oprustning, på opbygningen af et overvågningsfund.

Alligevel trækker man nathuen ned over hovedet her i Folketinget. Jeg forstår det ikke, men jeg kan bare meddele »de forenede lyttepartier«, at vi stopper ikke den her sag, for den fortsætter rundt om os, oplysningerne bliver ved med at vælte ind til os, og når det kommer frem til debat i USA's kongres, i EU-Parlamentet osv., vil vi vende tilbage til sagen.

Jeg er i øvrigt overrasket over ministerens svar på det med den ekstraordinære adgang til

at aflytte, som ministeren har uden dommerkendelse, for da det i sin tid blev vedtaget, fik vi at vide, at det var noget, man skulle bruge i forbindelse med trops-transporter, og ministeren oplyste i indledningen, at der netop var tale om også, at det her kom ind i forbindelse med trops-transporter. Derfor er vi nødt til at få undersøgt det spørgsmål, men jeg vil så stille det skriftligt til ministeren, så vi kan få en redegørelse for, hvad det egentlig er for en ekstraordinær bemyndigelse, ministeren har til at lave aflytning uden dommerkendelse.

Knud Erik Hansen (SF):

Når ministeren siger, at det er naivt at tro, at man kan forhindre lande i at fraskrive sig retten til at aflytte, så tror jeg, jeg er enig med ministeren; det tror jeg er rigtigt. Men det er jo faktisk heller ikke det, vi har skrevet i vores forslag til vedtagelse.

Vi har faktisk sagt, at man skulle arbejde for, at man fik internationale aftaler, der kan sikre brevhemmeligheden og privatlivets fred, og det kan man også uden direkte at bede alle landene om at afskrive muligheden for at aflytte – det er jo i øvrigt den diskussion, vi havde om kryptering – idet man faktisk kan arbejde aktivt for, at man kan kryptere, og der ligger faktisk nogle internationale aftaler i dag, som er med til at hindre det.

Altså hr. Kim Behnke nævnte Wassenaar-aftalen, som er med til at forhindre, at nogle af de store udbydere af software, f.eks. Microsoft og Netscape, faktisk kun indbygger svag kryptering i deres software, som er med til at gøre, at det her ikke er stærk udbredt.

Det er den slags aftaler, det er nødvendigt at få nedbrudt, det er ikke nødvendigvis at gå ind at stoppe efterretningsvæsenet. Det tror jeg også er naivt at tro at man kan gøre. Men der er nogle muligheder i form af at lave nogle aftaler, som gør, at borgerne faktisk kan beskytte sig, og det er dér, jeg oplever, at regeringen ikke giver klare meldinger, og det er det, der er lidt skuffende ved debatten her, at man faktisk ikke er kommet med klare meldinger om, at det vil man arbejde ganske aktivt på. Det havde været spændende, hvis vi havde fået den klare melding, men det har kun heddet, at vi vil arbejde for kryptering, men ikke meget præcist om hvordan.

Det, vi kan opleve fremover, er måske i virkeligheden, at den bevægelse, der er i gang i andre lande – for der er jo stærke bevægelser i

gang i andre lande netop for at sikre borgerne både i USA, i Tyskland, Europa-Parlamentet er også i gang – i virkeligheden kan komme til at overhale Danmark, men det kunne faktisk være dejligt, hvis Danmark var medspiller på det her og aktiv medspiller og ikke kun sådan lidt passiv, som jeg har fornemmet lidt af debatten her. Men jeg kan forhåbentlig blive klogere; det vil jeg da gerne se i fremtiden.

Arne Melchior (CD):

Inden vi om et øjeblik slutter denne debat, synes jeg lige, at det skal siges fra talerstolen, at den artikel i dagens udgave af Information, som er blevet brugt så mange gange her i debatten, slet ikke indeholder de bastante bevisligheder, som det er blevet påstået.

Altså en tidligere ansat person, han hedder Fred Stock, i den canadiske efterretningstjeneste siger, at han mener, at der er blevet aflyttet i hvert fald indtil 1993, hvor han tydeligvis forlod efterretningstjenesten. Han kan bekræfte, at han har set færdige rapporter om Danmark:

»Jeg så hundredetusinder af beskeder. Mit job var at sikre, at beskederne kom ind uden fejl. Derfor læste jeg dem igennem. . . . I kommunikationscenteret så jeg kun det færdiggjorte produkt.

Jeg så ikke de faktiske data. De kan være kommet fra en amerikansk eller en britisk station. Jeg ved det ikke.«

Og han fortæller også, at når mexicanske forhandlere kom til USA, så vidste man i USA, hvad det var, de ville gøre gældende, men der er ikke noget bevis for, at de vidste det gennem Echalon eller gennem aflytning af teknisk art. Det kan have været indiskretion og spionage og alt muligt andet, der har ført til dette. Jeg synes, at de to udmærkede herrer bag det forslag til vedtagelse, vi nu skal stemme om, har givet den artikel en værdi, som den slet ikke besidder i sig selv.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det, som giver denne artikel en meget høj grad af troværdighed og vægt, når man skal se på de oplysninger, der fremlægges, er den meget præcise, åbne kilde: en mand, som har siddet direkte i det, selv deltaget i arbejdet, og som ikke har nogen personlige interesser i at fremlægge andre oplysninger end dem, som er korrekte. Og hvis hr. Arne Melchior læser artiklen, vil han se, at den er meget præcis med hensyn

til, hvad han ved. Han siger meget præcist, hvad han har beskæftiget sig med, og hvad han ikke har beskæftiget sig med, og derfor er det en meget troværdig kilde på linje i øvrigt med det interview, som Ekstra Bladet på et tidligere tidspunkt havde med en anden efterretningsagent, som havde deltaget i arbejdet i NSA i USA, og hvor det på samme måde var meget præcist og fyldestgørende beskrevet.

Så disse øjenvidneberetninger, som er førstehåndsberetninger, navngivne førstehåndsberetninger, hvor de, der fremlægger dem, står inde for det personligt og åbent, også over for hr. Arne Melchior direkte, hvis han opsøger dem, vil jeg mene er det mest troværdige kildemateriale, man vel overhovedet kan bygge på.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Jeg skal lige gøre opmærksom på, at der er en trykfejl i det omdelte forslag til vedtagelse, og jeg vil godt give ordet til en af forslagsstillerne, hr. Knud Erik Hansen, for en tilstrækkelig bemærkning.

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg skal lige nævne den anden pind, og det er måske den pind, som nogen opfattede som lidt uforståelig, også efter hr. Kim Behnkes bemærkninger.

Der står et »og«, som skulle have været et »om«.

Der skal stå: »... - at arbejde for, at politiets eventuelle krav til udstyr m.m. om mulighed for aflytning efter dommerkendelse sker således, at det teknisk kun er muligt at aflytte, såfremt man har en dommerkendelse, ...«

Der skal altså ikke stå »og«, men »om«.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Kun for at sige, at hr. Keld Albrechtsen forekommer lidt mere godtroende, end jeg egentlig havde antaget ham for at være.

Vi ved ikke, hvilken charge denne mr. Stock har haft. Hr. Albrechtsen siger, at han har ikke nogen motiver til at ville nogen noget ondt. Det ved vi jo faktisk ikke noget om. Det er da meget muligt, at han ikke har. Det er også muligt, at han er i sold hos nogen. Jeg synes, at bevisligheden er så tynd, så den under ingen omstæn-

digheder kan bruges som bevisførelse eller som grundlag for en afstemning i denne væsentlige sag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det, som jeg ønsker at illustrere, og det vil jeg gerne uddybe over for hr. Melchior, er, at de personer, de vidner, som vi her snakker om, både hvad angår det interview, der var i Ekstra Bladet, og det, der nu er i Information i dag, er mennesker, som bringer sig selv i en uhyre vanskelig situation derved, at de af samvittighedsgrunde føler, at de er nødsaget til at tale ud om de ting, som de ved er i strid med deres egne landes forfatninger.

Og de gør det altså på baggrund af samvittighedsovervejelser, som er højt respektable. De gør det vel vidende, at det måske vil føre til personlig ruin for dem. For hr. Arne Melchior ved jo, at når man bliver ansat som agent i disse efterretningstjenester, skriver man under på dokumenter om tavshedspligt, også i perioden efter man er ophørt med at være i dem. Så jeg synes ikke rigtigt, der er grundlag for den mistænksomhed, som hr. Melchior nu forsøger at sprede.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Er der flere, der ønsker ordet?

Det synes ikke at være tilfældet, og vi går nu til afstemning, idet jeg igen minder om, at der i det forslag til vedtagelse, vi stemmer om, er en trykfejl. Der skulle altså i anden pind i stedet for »og« stå »om«. Og det er det, vi så stemmer om.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 34 af Keld Albrechtsen (EL) og Knud Erik Hansen (SF) forkastedes, idet 13 (SF og EL) stemte for, 93 (S, V, KF, DF, CD, RV, KRF, FRI og Frank Dahlgard (UP)) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

19) Første behandling af lovforslag nr. L 100: Forslag til lov om ændring af lov om dykkerarbejde og dykkermateriel m.v. (Redningsdykning, strafferammer).

Af erhvervsministeren (Pia Gjellerup).
(Fremsat 24/11 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Poul Andersen (S):

Ved revisionen af loven i 1995 var allerede spørgsmålet om dykkerloven inde i det. Men der var jo en særlig situation, der gjorde, at det var erhvervsdykning, vi fokuserede på på det tidspunkt.

Jeg synes, det er et godt forslag, der er kommet ud af det her, en god afgrænsning også i forhold til uddannelserne, og vi er også yderst tilfredse med, at vi nu får den generelle arbejdsmiljølovgivning til at være gældende for det her område.

Vi har selvfølgelig bemærket, at interesseorganisationer har forskellige forslag til overbygning af uddannelsen. Vi mener ikke, at der er noget som helst til hinder for, at man selv hver især kan få nøjagtig den sammensætning af det redningsberedskab, man ønsker. Om det er Storkøbenhavn, Helsingør eller ude på Vestkysten, kan man selv hver især få dimensioneret det på den rigtige måde.

Socialdemokratiet tilslutter sig forslaget.

Kim Andersen (V):

Jeg skal på Venstres vegne tilkendegive, at vi stiller os positive over for det af erhvervsministeren fremsatte lovforslag vedrørende redningsdykning og strafferammer.

Vi ser lovforslaget som en mulighed for at øge rekrutteringen til en væsentlig samfundsmæssig opgave, og det vil vi gerne medvirke til. Vi finder det også ganske fornuftigt, at man søger at bringe dykkerlovens straffelovsbestemmelser på linje med, hvad der gælder for den generelle arbejdsmiljølovgivning.

Med hensyn til de kurser, der efterfølgende skal etableres med henblik på at uddanne redningsdykkere, ser vi i bemærkningerne, at man taler meget om AMU-systemet, og det kan være udmærket at bruge det system, men jeg går ud fra, at det er således, at det bare er en af

flere muligheder, og at der bliver alternative muligheder til at foranstalte disse kursusaktiviteter. Det vil vi lægge vægt på, men vi går ind i udvalgsarbejdet med en særdeles positiv indstilling.

Jens Heimburger (KF):

Det Konservative Folkeparti støtter i udgangspunktet forslaget om en udbygget adgang til dykkeruddannelsen. Vi finder det positivt at udbygge mulighederne for et bedre beredskab i tilfælde af ulykker i bl.a. vores havne eller ved stranden.

Folketinget må på det her område som på en række andre forlade sig på de kvalitetsvurderinger, som regeringen indhenter hos de sagkyndige organisationer. Derfor må vi formode, efter at have set de indkomne høringssvar fra medlemmer af Dykkerrådet og de kommunale beredskabschefer, at redningsdykkeruddannelsen giver et passende sikkerhedsniveau for såvel dykkere som dem, der skal reddes.

Dog vil vi gerne pointere, at denne redningsdykkeruddannelse på 3 ugers varighed bør kunne gennemføres også hos andre udbydere end AMU-skolerne, såfremt andre offentlige eller private kan tilbyde at gennemføre disse kurser, naturligvis under forudsætning af, at indholdet lever op til de krav, som stilles i bekendtgørelsen. Der bør altså åbnes for en fair konkurrence.

Men samlet set er vi positive over for forslaget, som forhåbentlig vil give et bedre beredskab ved ulykker.

Ole Sohn (SF):

De muligheder, der ligger i loven, vil medvirke til at sikre bedre kommunale beredskaber, som også kommer til at råde over dykkere. Og den uddannelse, der lægges an til, hvor man får styrket redningsdykkeruddannelsen på en sådan måde, at man bliver optimeret i redningsaktioner, men ikke nødvendigvis samtidig får erhvervsdykkeruddannelsen, synes vi er helt fin, netop fordi formålet er at sikre bedre kommunale beredskaber, så med det udgangspunkt er vi positive over for lovforslaget.

Egil Møller (DF):

Loven indebærer, at kravet om erhvervsdykkerbevis kan fraviges for dykkere, der har gennemgået den nye redningsdykkeruddannelse. Den nye uddannelse tænkes fortrinsvis anvendt